ਪ੍ਰਵਰਤਨ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਲਾ, ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ
ਬਨਾਮ
ਕਪਿਲ ਵਾਧਵਾਨ & ਅਨੁਸਾਰੀ ਆਦਿ.
(ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 701–702 ਦਾ 2020)
ਮਾਰਚ 27, 2023

[ਆਈ.ਕੇ. ਐਮ. ਜੋਸਫ, ਹ੍ਰਿਸ਼ੀਕੇਸ਼ ਰਾਏ ਅਤੇ ਬੀ.ਵੀ. ਨਾਗਰਤਨਾ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ]

ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਕੋਡ, 1973 : ਧਾਰਾ 167(2) ਪ੍ਰੋਵਿਜ਼ੋ (ਏ) (ਦੂਜਾ)
ਡਿਫਾਲਟ ਜ਼ਮਾਨਤ – ਦਾਅਵਾ ਲਈ – 60/90 ਦਿਨ ਦੀ ਰਿਮਾਂਡ ਦੀ ਅਵਧੀ ਪ੍ਰੋਵਿਜ਼ੋ (ਏ) ਅਧੀਨ ਧਾਰਾ 167(2) – ਗਣਨਾ ਦੀ – ਜਿਸ ਦਿਨ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਰਿਮਾਂਡ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਜਾਂ ਬਾਹਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ – ਫੈਸਲਾ: ਧਾਰਾ 167(2) ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ ਇਕ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਰਿਮਾਂਡ 'ਤੇ ਭੇਜਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ – ਰਿਮਾਂਡ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਨਾ ਅਰਥਾਤ ਧਾਰਾ 167 ਨੂੰ 60/90 ਦਿਨ ਦੀ ਅਵਧੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਾ ਕਰਨਾ ਇਕ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਦੇ ਵਿਧਾਨਕ ਇਰਾਦੇ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਹੋਵੇਗਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਢਿੱਲ ਹੈ – ਧਾਰਾ 167 ਅਧੀਨ ਨਿਰਧਾਰਤ 60/90 ਦਿਨ ਦੀ ਰਿਮਾਂਡ ਅਵਧੀ ਨੂੰ ਉਸ ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ ਗਣਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਇਕ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਰਿਮਾਂਡ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ – ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਨਿਰਧਾਰਤ 60/90 ਦਿਨ ਦੀ ਰਿਮਾਂਡ ਅਵਧੀ ਖਤਮ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਡਿਫਾਲਟ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਾ ਅਟੂਟ ਅਧਿਕਾਰ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ – ਤੱਥਾਂ ਅਨੁਸਾਰ, ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ 04.05.2020 ਨੂੰ ਰਿਮਾਂਡ 'ਤੇ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਨੂੰ 01.07.2020 (ਅਰਥਾਤ ਸੱਠਵੇਂ ਦਿਨ) ਜਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾਖਲ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ – ਪਰ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਦੇ 61ਵੇਂ ਦਿਨ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ – ਇਸ ਲਈ, ਡਿਫਾਲਟ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ 61ਵੇਂ ਦਿਨ ਰਾਤ 12:00 ਵਜੇ ਤੋਂ ਮਿਲ ਗਿਆ ਸੀ – ਉਸੇ ਦਿਨ, ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਡਿਫਾਲਟ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀਆਂ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀਆਂ – ਈ.ਡੀ. ਨੇ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ, ਦਿਨ ਵਿੱਚ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ – ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਡਿਫਾਲਟ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀਆਂ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਜਿਥੇ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ/ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ 1ਲੇ/91ਵੇਂ ਦਿਨ ਜਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਡਿਫਾਲਟ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੋਵੇਗਾ – ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਧਾਰਾ 167(2) ਦੇ ਪ੍ਰੋਵਿਜ਼ੋ (ਏ) (ਦੂਜਾ) ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਦਿਆਂ ਜਵਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਡਿਫਾਲਟ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਉਚਿਤ ਠਹਿਰਾਇਆ – ਧਨ ਸ਼ੋਧਨ ਰੋਕਥਾਮ ਐਕਟ, 2002 – ਧਾਰਾ 3.

ਧਾਰਾ 167(2) – ਰਿਮਾਂਡ ਦੇ 60/90 ਦਿਨ ਦੀ ਅਵਧੀ ਦੀ ਗਣਨਾ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਵਿਰੋਧੀ ਰਾਏਆਂ ਦਾ ਹੋਣਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਰਿਮਾਂਡ ਦੇ ਦਿਨ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ/ਬਾਹਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ – ਮੁਸਤਮ ਦੇ ਕੇਸ ਨੇ ਚਗੰਤੀ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਬੰਧਨਯੋਗ ਮਿਸਾਲ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕੀਤਾ

ਪ੍ਰੋਵਾਈਜ਼ੋ (ਅ) ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਿਰਧਾਰਤ 60/90 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਅਵਧੀ ਦੀ ਗਣਨਾ ਕਰਦਿਆਂ – ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਰੁਸਤਮ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਫੈਸਲਾ ਪਰ ਇਨਕੁਰੀਅਮ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ।

ਨਿਆਇਕ ਮਿਸਾਲ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ: ਪਰ ਇਨਕੁਰੀਅਮ – ਨਿਯਮ ਦਾ – ਫੈਸਲਾ: ਨਿਆਇਕ ਮਿਸਾਲ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਲਈ ਇੱਕ ਅਪਵਾਦ ਹੈ – ਇਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਫੈਸਲਾ ਕਿਸੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਮਿਸਾਲ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਬੰਧਨਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਅਣਜਾਣਤਾ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਹੀ ਗਲਤ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਪੋਸਟੁਲੇਟ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਵਿਚੋਲੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਤੋਂ ਉਤਪੰਨ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨਾ ਪ੍ਰਾਸੰਗਿਕ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲੇ ਮਤ ਦੇ ਰੇਸ਼ੋ ਦੇਸੀਦੇਂਡੀ ਵੱਲ ਮੁੜਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਜਨਰਲ ਕਲਾਜ਼ ਐਕਟ, 1897: ਪ੍ਰੋਵਾਈਜ਼ੋ (ਅ) ਦੇ ਅਧੀਨ ਦਿੱਤੀ ਗਈ 60/90 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਅਵਧੀ ਦੀ ਗਣਨਾ ਕਰਦਿਆਂ ਲਾਗੂ ਹੋਣਾ, ਜਦੋਂ ਕਿ – ਫੈਸਲਾ: ਜਨਰਲ ਕਲਾਜ਼ ਐਕਟ ਧਾਰਾ 167 ਲਈ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਕੋਈ ਨਿਸਚਿਤ ‘ਤੋਂ’ ਅਵਧੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਰਿਮਾਂਡ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਸਕੇ।

ਰੈਫਰੈਂਸ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦਿਆਂ, ਅਦਾਲਤ

ਫੈਸਲਾ: 1.1 ਬੰਧਨਕਾਰੀ ਮਿਸਾਲ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਰ ਇਨਕੁਰੀਅਮ ਦਾ ਨਿਯਮ ਨਿਆਇਕ ਮਿਸਾਲ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਲਈ ਇੱਕ ਅਪਵਾਦ ਹੈ। ਬਿਲਕੁਲ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਇਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਫੈਸਲਾ ਕਿਸੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਮਿਸਾਲ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਬੰਧਨਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਅਣਜਾਣਤਾ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਹੀ ਗਲਤ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਪੋਸਟੁਲੇਟ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਵਿਚੋਲੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਤੋਂ ਉਤਪੰਨ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨਾ ਪ੍ਰਾਸੰਗਿਕ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲੇ ਮਤ ਦੇ ਰੇਸ਼ੋ ਦੇਸੀਦੇਂਡੀ ਵੱਲ ਮੁੜਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 301]

1.2 ਚਗਨਿਤੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਧਾਰਾ 167 (2) ਦੇ ਪ੍ਰੋਵਾਈਜ਼ੋ (ਅ) ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ 90/60 ਦਿਨ ਕੇਵਲ ਰਿਮਾਂਡ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ ਹੀ ਗਿਣੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸੋਧ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਜਾਂਚ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ 90/60 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਰਿਮਾਂਡ ਅਵਧੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪ੍ਰੋਵਾਈਜ਼ੋ (ਅ) ਨੂੰ ਕੁੱਲ ਹਿਰਾਸਤ ਦੀ ਅਵਧੀ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੋਵਾਈਜ਼ੋ ਦੀ ਸਾਫ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪੂਰਾ ਕੋਡ ਹੈ ਅਤੇ ਜਨਰਲ ਕਲਾਜ਼ ਐਕਟ ਜਾਂ ਲਿਮਿਟੇਸ਼ਨ ਐਕਟ ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਰੁਸਤਮ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਧਾਰਾ 167 (2) ਦੇ ਪ੍ਰੋਵਾਈਜ਼ੋ (ਅ) ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਅਵਧੀ ਨੂੰ ਰਿਮਾਂਡ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਗਿਣਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਰੁਸਤਮ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਵਧੀ ਦੀ ਗਣਨਾ ਕਰਦਿਆਂ ਜਨਰਲ ਕਲਾਜ਼ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 9 ਅਤੇ 10 ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਿਆ ਹੈ। ਪਰ ਇਸ ਕਰਕੇ, ਰੁਸਤਮ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਚਗਨਿਤੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਿਰੀਖਣ ਨੂੰ ਸਰਾਹਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ, ਜਿਥੇ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਕਿ ਧਾਰਾ 167(2) ਅਧੀਨ ਅਵਧੀ ਦੀ ਗਣਨਾ ਲਈ ਜਨਰਲ ਕਲਾਜ਼ ਐਕਟ ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਲਾਗੂਗੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਧਾਰਾ 167 (2) ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਵਾਈਜ਼ੋ (ਅ) ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਵਿਧਾਨਕ ਇਰਾਦੇ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਦਿਆਂ, ਅਤੇ ਚਗਨਿਤੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਵੀ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪ੍ਰੋਵਾਈਜ਼ੋ (ਅ) ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪੂਰਾ ਕੋਡ ਹੈ, ਰੁਸਤਮ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਗਣਨਾ ਵਿਧੀ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਹੋਰ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਰੁਸਤਮ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਨੇ ਧਾਰਾ 167(2) ਦੇ ਪ੍ਰੋਵਾਈਜ਼ੋ (ਅ) ਅਧੀਨ ਨਿਰਧਾਰਤ 60/90 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਅਵਧੀ

1.3 ਅਰਜ਼ੀ ਸੈਕਸ਼ਨ 167 ਵਿੱਚ, ਜਾਂਚ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਕੋਈ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਜਾਂ ਅੰਤਮ ਬਿੰਦੂ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਵਿੱਚ, ਸੈਕਸ਼ਨ 167 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਜਾਰੀ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੂੰ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸੇ ਸਮੇਂ, ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੂੰ ਵੀ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਦੇ 24 ਘੰਟਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਜਿਸ ਦਿਨ ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੂੰ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰਿਮਾਂਡ 'ਤੇ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਸੈਕਸ਼ਨ 167 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਨਾਲ ਹਿਰਾਸਤ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਜਾਂ ਉਸਨੂੰ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਭੇਜਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਦੋ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵਿਰਾਮ/ਬ੍ਰੇਕ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਸੈਕਸ਼ਨ 167 ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸੀਮਾਂਕਣ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸਨੂੰ ਕਿਸੇ ਸੀਮਾ ਦੀ ਅਵਧੀ 'ਤੋਂ' ਅਤੇ 'ਤੱਕ' ਵਿੱਚ ਫਿੱਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਜਾਂਚ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਅਤੇ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਖਲ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਸੀਮਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ੀ ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਦੀ ਜਾਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ 15 ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹਿਰਾਸਤ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਹੀਂ ਦੇਵੇਗਾ ਪਰ ਜੇ ਉਹ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਪਰਯਾਪਤ ਅਧਾਰ ਮੌਜੂਦ ਹਨ, ਤਾਂ ਉਹ ਮੁਲਜ਼ਮ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਨੂੰ 15 ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਪਰੇ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਪੁਲਿਸ ਜਾਂ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਅੰਤਮ ਬਿੰਦੂ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜੇ ਜਾਂਚ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਅਤੇ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ 60 ਜਾਂ 90 ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਤਾਂ ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੂੰ ਡਿਫਾਲਟ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਰਿਮਾਂਡ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੁਲਿਸ ਨਾਲ ਹਿਰਾਸਤ ਦਾ ਸਮਾਂ ਹਿਰਾਸਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਹੈ, ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਤੋਂ ਜਾਰੀ ਇਕ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ। [ਪੈਰਾ 34]

1.4 ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਵੱਲੋਂ ਹਿਰਾਸਤ ਦੀ ਮਿਆਦ ਰਿਮਾਂਡ ਆਰਡਰ ਦੇ ਦਿਨ ਤੋਂ ਹੀ ਚੱਲਦੀ ਹੈ। ਸੈਕਸ਼ਨ 167 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ ਇਕ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਰਿਮਾਂਡ 'ਤੇ ਭੇਜਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਅਤੇ

ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਕੋਰਟ ਦੀ ਦੋਸ਼ੀ 'ਤੇ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰ ਦੀ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਲੰਬੀ ਹਿਰਾਸਤ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ, ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੂੰ ਇਕ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਡਿਫਾਲਟ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਈ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇਣ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੇਕਰ ਉਹ ਜ਼ਮਾਨਤ ਬੌਂਡ ਦੇਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਅਜੇ ਵੀ ਜਾਰੀ ਰਹ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਜਨਰਲ ਕਲਾਜ਼ ਐਕਟ ਨੂੰ ਸੈਕਸ਼ਨ 167 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਰਿਮਾਂਡ ਆਰਡਰ ਦੀ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਛੱਡਣ ਨਾਲ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਦੀ ਲਗਾਤਾਰਤਾ ਵਿੱਚ ਵੀ ਵਿਰਾਮ ਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜੋ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਸੈਕਸ਼ਨ 56 ਅਧੀਨ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 167 ਅਧੀਨ ਨਿਰਧਾਰਤ 60/90 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਤੱਕ ਜਾਰੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਹ ਵੀ ਧਿਆਨ ਦੇਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਰਿਮਾਂਡ ਆਰਡਰ ਦੀ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਰਿਮਾਂਡ ਮਿਆਦ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ– ਤਾਂ ਕੋਈ ਨਿਸ਼ਚਿਤ 60–ਦਿਨ ਦੀ ਮਿਆਦ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਜਿਸ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਰਿਮਾਂਡ 'ਤੇ ਭੇਜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਰਿਮਾਂਡ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦਿਨ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਜਦੋਂ ਉਹ ਇਸ ਨੂੰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਹਰ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਅਭਿਯੋਜਨ ਪਾਸੇ ਇੱਕ ਵੱਖਰੀ ਹਿਰਾਸਤ ਦੀ ਮਿਆਦ ਹੋਵੇਗੀ ਜੋ ਕਿ 59 ਦਿਨਾਂ ਅਤੇ 23 ਘੰਟਿਆਂ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ 59 ਦਿਨਾਂ ਅਤੇ 1 ਘੰਟਾ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਖਰੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਸੈਕਸ਼ਨ 167(2) ਦੀ ਪ੍ਰੋਵਾਈਜ਼ੋ (ਏ)(ਦੋ) ਅਧੀਨ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਹੈ। ਇਕ ਦੋਸ਼ੀ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਰਿਮਾਂਡ ਦੀ ਸਹੀ ਮਿਆਦ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਕੋਰਟ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰ ਅਤੇ ਰਿਮਾਂਡ ਆਰਡਰ ਦੇ ਹਸਤਾਖਰ ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਚਰਚਾ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਨਤੀਜਾ ਸਮਝਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਨਰਲ ਕਲਾਜ਼ ਐਕਟ ਸੈਕਸ਼ਨ 167 ਸੀਆਰਪੀਸੀ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਕੋਈ ਨਿਸ਼ਚਿਤ 'ਤੋਂ' ਮਿਆਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਰਿਮਾਂਡ, ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਰਿਮਾਂਡ ਦੀ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਮਿਆਦ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਮੁੱਖ ਵਿਚਾਰ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੈ ਕਿ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਨਿਜੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਮੰਗ ਹੈ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਖਾਮੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। [ਪੈਰਾ 34][940-E-H; 941-A-C]

1.5 ਸੈਕਸ਼ਨ 57 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਮੰਗ ਹੈ ਕਿ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਦੇ 24 ਘੰਟਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਇਕ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 167(2) ਅਧੀਨ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਅਤੇ ਤੈਅ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਕਾਰਵਾਈ ਨਾਲ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਅਤੇ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦਾ ਵੱਖਰਾਪਣ, ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਨਿਜੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਧੀਨ ਲੇਖ 21 ਅਤੇ 22(2) ਅਧੀਨ ਵੀ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਆਰਡਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਿਮਾਂਡ ਦੀ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਕ ਦੋਸ਼ੀ ਭਾਵੇਂ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇ, ਉਹੀ 60/90 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਵਿੱਚ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਵੇਗਾ। ਰਿਮਾਂਡ ਦੀ ਮਿਤੀ 'ਤੇ ਹਿਰਾਸਤ ਸੈਕਸ਼ਨ 56 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਅਧੀਨ ਇਕ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਤੋਂ ਵੱਖਰੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ੀ ਤ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਤਰਕ, ਭਾਵੇਂ ਦੋਸ਼ੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਹੈ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਧਾਰਾ 56 ਦੇ ਤਹਿਤ, ਨਾ ਹੀ 167(2) ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ। ਇਹ ਇੱਕ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰੇਗਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵੈਕਿਊਮ. ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਬਚਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਰਿਮਾਂਡ ਦੀ ਮਿਆਦ ਰਿਮਾਂਡ ਦੇ ਦਿਨ ਤੋਂ ਹੀ ਮੰਨੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਆਰਡਰ ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਰਿਮਾਂਡ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ 01.01.2023 ਨੂੰ, ਫਿਰ, ਪੁਲਿਸ, ਨਿਆਂਇਕ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਹੈ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਉਸੇ ਦਿਨ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਦੀ ਧਾਰਾ 167 ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ., ਚਾਹੇ ਪੁਲਿਸ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇ ਉਸੇ ਦਿਨ ਜਾਂਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰੋ। ਇਸ ਲਈ, ਜੇਕਰ ਪੁਲਿਸ ਹੈ ਦੇ ਦਿਨ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਰਿਮਾਂਡ ਆਰਡਰ ਖੁਦ, 60/90 ਦਿਨ ਦੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਮਿਆਦ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਮਿਆਦ ਪੁੱਗਣ 'ਤੇ, ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਡਿਫਾਲਟ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਰਕਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ਹੀ ਗਿਣਿਆ ਜਾਵੇ। ਦੀ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 167 ਤਹਿਤ 60/90 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਵਿੱਚ ਰਿਮਾਂਡ, ਹੋਵੇਗਾ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦੇ ਵਿਧਾਨਿਕ ਇਰਾਦੇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਲੜਨਾ ਸੁਸਤ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਤੋਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਜਾਂਚ [ਪੈਰਾ 36][941-E-G; 942-ਏ-ਸੀ]

1.6 60/90 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਸੀਮਾ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਲੋੜ ਹੈ ਜੋ ਰਾਜ ਏਜੰਸੀਆਂ ਨੂੰ 15–ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਹਿਰਾਸਤ ਤੋਂ ਪਰੇ ਗੰਭੀਰ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਰਾਜ ਨਿਰਧਾਰਤ 60/90 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਅਵਧੀ ਵਿੱਚ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਜਾਂ ਵਾਧੂ ਰਿਮਾਂਡ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਦਾਖਲ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਧਿਕਾਰਾਂ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸੰਤੁਲਨ ਬਣਾਉਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਹਾਇਤਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਕੈਦ ਨੂੰ ਰੋਕਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਰਿਮਾਂਡ ਦੀ ਅਵਧੀ ਖਤਮ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੂੰ ਡਿਫਾਲਟ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਾ

ਅਟੁੱਟ ਅਧਿਕਾਰ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਯਕੀਨਨ ਸਾਪੇਕਸ਼ ਅਤੇ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਹੈ। ਸਮਾਜਿਕ ਸੈਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਸੰਪੂਰਣ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਇਸ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਲੈਣ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਸਹੂਲਤ ਦੇਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਕੈਦ ਨੂੰ ਹੌਸਲਾਫਜ਼ਾਈ ਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦੀ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲਾ ਨਾਲ ਡਿਫਾਲਟ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਅਤੇ ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੂੰ ਡਿਫਾਲਟ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਜਾਰੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 42]

ਜਦੋਂ ਰਿਮਾਂਡ ਦੇ ਦਿਨ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 167(2) ਅਧੀਨ ਨਿਰਧਾਰਤ ਅਵਧੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 57 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਤੁਰੰਤ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰੇਗਾ। 60 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਅਵਧੀ ਨੂੰ ਕੁਝ ਵੱਧ ਤੋਂ 59 ਦਿਨਾਂ ਅਤੇ ਕੁਝ ਘੰਟਿਆਂ ਤੱਕ ਘਟਾਉਣ ਦਾ ਝੁਕਾਅ, ਇਕ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਅਨੁਚਿੱਤ 22(2) ਅਤੇ ਅਨੁਚਿੱਤ 21 ਅਧੀਨ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਕੋਡ ਦਾ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਰਾ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਆਜ਼ਾਦੀ ਅਤੇ ਗਰਿਮਾ ਦੇ ਅਟੁੱਟ ਅਧਿਕਾਰ ਨਾਲ ਸੁਸੰਗਤ ਹੋਵੇਗਾ। [ਪੈਰਾ 48]

ਚੂੰਕਿ ਧਾਰਾ 167 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਅਤੇ ਵੇਰਵਿਆਂ ਵਿੱਚ ਖਾਲੀ ਸਥਾਨ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਕਾਰਨ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਵਾਲੀ ਵਿਆਖਿਆ ਨੂੰ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ 14.05.2020 ਨੂੰ ਰਿਮਾਂਡ 'ਤੇ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਨੂੰ 12.07.2020 (ਅਰਥਾਤ ਸੱਠਵਾਂ ਦਿਨ) ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਂ ਉਸ ਦਿਨ ਤੱਕ ਦਾਖਲ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਪਰ ਇਹ ਸਿਰਫ 13.07.2020 ਨੂੰ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਦਾ 61ਵਾਂ ਦਿਨ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ 13.07.2020 ਨੂੰ ਅੱਧੀ ਰਾਤ 12:00 ਵਜੇ ਤੋਂ ਡਿਫਾਲਟ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਸੇ ਦਿਨ, ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੇ ਸਵੇਰੇ 8:53 ਵਜੇ ਆਪਣੀਆਂ ਡਿਫਾਲਟ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀਆਂ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀਆਂ। ਈਡੀ ਨੇ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ, ਦਿਨ ਵਿੱਚ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ, 11:15 ਵਜੇ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਡਿਫਾਲਟ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀਆਂ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਜੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ/ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੇ ਅਟੁੱਟ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਡਿਫਾਲਟ ਜ਼ਮਾਨਤ ਲਈ ਵਰਤਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਅਜਿਹਾ ਅਧਿਕਾਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਜਿਹੀ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਫਾਇਲਿੰਗ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਾਸ਼ ਜਾਂ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਧਾਰਾ 167 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਅਧੀਨ ਨਿਰਧਾਰਤ 60/90 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਰਿਮਾਂਡ ਅਵਧੀ ਨੂੰ ਉਸ ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ ਗਿਣਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਇਕ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਰਿਮਾਂਡ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਰਿਮਾਂਡ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਦਿਨ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਰਿਮਾਂਡ ਦੀ ਅਵਧੀ, ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਗਈ 60/90 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਅਵਧੀ ਤੋਂ ਪਰੇ ਵਧ ਜਾਵੇਗੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਧਾਰਾ 167 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਅਵਧੀ ਤੋਂ ਪਰੇ ਅਣਅਧਿਕਾਰਤ ਹਿਰਾਸਤ ਹੋਵੇਗੀ। ਜਿਥੇ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ/ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ 61ਵੇਂ/91ਵੇਂ ਦਿਨ ਜਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਡਿਫਾਲਟ ਜ਼ਮਾਨਤ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਜਿਸ ਪਲ ਨਿਰਧਾਰਤ 60/90 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਰਿਮਾਂਡ ਅਵਧੀ ਖਤਮ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਇਕ ਅਟੁੱਟ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਡਿਫਾਲਟ ਜ਼ਮਾਨਤ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 50]

1.9 ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਧਾਰਾ 167(2) ਦੀ ਉਪਧਾਰਾ (ਅ) (ਦੂਜੀ) ਦੀ ਲਾਗੂਤਾ ਦੁਆਰਾ ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਨੂੰ ਡਿਫਾਲਟ ਜਮਾਨਤ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਠੀਕ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਇਕਲੌਤੇ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 51]

ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਰੁਸਤਮ ਅਤੇ ਹੋਰ 1995 (ਸੱਪ) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 221 – ਪਰ ਇਨਕਰੀਅਮ।

ਚਗੰਤੀ ਸਤਿਆਨਾਰਾਇਣ ਬਨਾਮ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਜ (1986) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 141 : [1986] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1128 – ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਰਵੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਬਿਹਾਰ ਦੀ ਰਾਜ (2015) 8 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 340 : [2015] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 241; ਐਮ. ਰਵੀਂਦਰਨ ਬਨਾਮ ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ ਅਫਸਰ, ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਆਫ ਰੈਵੇਨਿਊ ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ (2021) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 485; ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਬਨਾਮ ਅਨੁਪਮ ਜੇ. ਕੁਲਕਰਨੀ (1992) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 141 : [1992] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 158; ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਮੁਹੰਮਦ ਅਸ਼ਰਫਤ ਭਟ (1996) 11 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 432 : [1995] 6 ਸੱਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 300; ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤੀ ਚੰਦਮਲ ਵਰਮਾ (2002) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 121 : [2001] 5 ਸੱਪਲ.

ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 422; ਗੌਤਮ ਨਵਲਖਾ ਬਨਾਮ ਨੈਸ਼ਨਲ ਇਨਵੈਸਟੀਗੇਸ਼ਨ ਏਜੰਸੀ 2021 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. ਆਨਲਾਈਨ ਐਸ.ਸੀ. 382; ਅਸਲਮ ਬਾਬਲਾਲ ਦੇਸਾਈ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀ ਰਾਜ (1992) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 272 : [1992] 1 ਸੱਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 545; ਐਨ. ਸੁਰੇਯਾ ਰੈੱਡੀ ਬਨਾਮ ਉੜੀਸਾ ਦੀ ਰਾਜ 1985 ਕ੍ਰਿ. ਐਲ.ਜੇ. 939 (ਉੜੀ); ਪ੍ਰਜਨਾ ਸਿੰਘ ਠਾਕੁਰ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀ ਰਾਜ (2011) 10 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 445 : [2011] 14 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 617; ਐਸ.ਕਾਸੀ ਬਨਾਮ ਰਾਜ (2020) ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. ਆਨਲਾਈਨ ਐਸ.ਸੀ. 529; ਦੀਪਕ ਸਤਿਆਵਨ ਕੁਦਾਲਕਰ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀ ਰਾਜ ਮੈਨੂ/ਐਮ.ਐਚ./0843/2020 ਐਲ.ਡੀ./ਵੀ.ਸੀ.; ਰਾਜੂ ਉਰਫ ਰਾਜ ਕਿਸ਼ੋਰ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਬਿਹਾਰ ਦੀ ਰਾਜ (1980) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 108; ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਰਾਜ ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1979 ਪੀ&ਐਚ 80; ਬਤਨਾ ਰਾਮ ਬਨਾਮ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਜ 1980 ਕ੍ਰਿ. ਐਲ.ਜੇ. 748 (ਐਚ.ਪੀ.); ਜਗਦੀਸ਼ ਬਨਾਮ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਜ 1984 ਕ੍ਰਿ. ਐਲ.ਜੇ. 79 (ਐਮ.ਪੀ.); ਏ.ਆਰ. ਅੰਤੁਲੇ ਬਨਾਮ ਆਰ.ਐਸ. ਨਾਇਕ (1988) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 602 : [1988] 1 ਸੱਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1; ਸ਼ਾਹ ਫੈਸਲ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਦੀ ਯੂਨੀਅਨ (2020) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 1 : [2020] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1115; ਸੰਦੀਪ ਕੁਮਾਰ ਬਾਫਨਾ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀ ਰਾਜ 2014 (16) ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 623 : [2014] 4 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 486; ਇਕੋਨ ਐਂਟਰੀ ਲਿਮਿਟਡ ਬਨਾਮ।

ਰੋਮ ਇੰਡਸਟਰੀਜ਼ (2014) 11 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 769 : [2013] 14 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 74; ਸਾਕੇਤ ਇੰਡੀਆ ਲਿਮਿਟੇਡ ਬਨਾਮ ਇੰਡੀਆ ਸਿਕਿਊਰਿਟੀਜ਼ ਲਿਮਿਟੇਡ. (1999) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 1 : [1999] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 963; ਰਾਕੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਪੌਲ ਬਨਾਮ ਅਸਾਮ ਦਾ ਰਾਜ (2017) 15 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 67 : [2017] 8 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 785; ਭਾਰਤੀ ਸੰਘ ਬਨਾਮ ਨਿਰਾਲਾ ਯਾਦਵ (2014) 9 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 457 : [2014] 6 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 148; ਉਦੈ ਮੋਹਨਲਾਲ ਆਚਾਰਯ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਦਾ ਰਾਜ (2001) 5 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 453 : [2001] 9 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 878; ਸੰਜੇ ਦੱਤ ਬਨਾਮ ਬੰਬਈ ਦੁਆਰਾ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. 1994 (5) ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 410 : [1994] 3 ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 263; ਬਿਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਰਾਜ (2020) 10 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 616; ਏ.ਕੇ. ਗੋਪਾਲਨ ਬਨਾਮ ਮਦਰਾਸ ਦਾ ਰਾਜ, ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1950 ਐਸ.ਸੀ. 27 : [1950] ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 88; ਰੁਸਤਮ ਕਾਵਸਜੀ ਕੂਪਰ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤੀ ਸੰਘ (1970) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 248 : [1970] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 530; ਮੇਨਕਾ ਗਾਂਧੀ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤੀ ਸੰਘ ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1978 ਐਸ.ਸੀ. 597 : [1978] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 621; ਕੇਸਵਨੰਦ ਭਾਰਤੀ ਬਨਾਮ ਕੇਰਲਾ ਦਾ ਰਾਜ (1973) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 225 : [1973] 0 ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1; ਓਲਮਸਟੇਡ ਬਨਾਮ ਯੂ.ਐਸ., 277 ਯੂ.ਐਸ. 438 (1928); ਏ.ਡੀ.ਐਮ. ਜਬਲਪੁਰ ਬਨਾਮ ਸ਼ਿਵਕਾਂਤ ਸ਼ੁਕਲਾ (1976) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 521 : [1976] 0 ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 172; ਕੇ.ਐਸ. ਪੁੱਟਾਸਵਾਮੀ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤੀ ਸੰਘ (2017) 10 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 1 : [2017] 10 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 569; ਮੁੰਨ ਬਨਾਮ ਇਲੀਨੋਇਸ, 94 ਯੂ.ਐਸ. 113 (1876); ਖਰਕ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਯੂ.ਪੀ. ਦਾ ਰਾਜ (1964) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 332; ਫ੍ਰਾਂਸਿਸ ਕੋਰਾਲੀ ਮੁਲਿਨ ਬਨਾਮ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕ, 1981 ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 746 – ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਵੀ.ਐਮ. ਬਾਚਲ,ਇੰਡੀਅਨ ਜਰਨਲ ਆਫ ਪੋਲਿਟੀਕਲ ਸਾਇੰਸ, ਵੌਲ.25,ਨੰ.3/4 (ਜੁਲਾਈ-ਸਤੰਬਰ ਦਸੰਬਰ,1964), ਪੰਨੇ 231–240; ਜੈਨ ਲੈਕ ਦੁਆਰਾ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਦੂਜੀ ਟ੍ਰੀਟੀਸ – ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਕੇਸ ਲਾਅ ਰੈਫਰੈਂਸ

[2015] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 241 ਪੈਰਾ 7 ਨੂੰ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

(2021) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 485 ਪੈਰਾ 7 ਨੂੰ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

[1986] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1128 ਪੈਰਾ 8 ਨੂੰ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

[1992] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 158 ਪੈਰਾ 8 ਨੂੰ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

[1995] 6 ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 300 ਪੈਰਾ 8 ਨੂੰ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

[2001] 5 ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 422 ਪੈਰਾ 8 ਨੂੰ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

[1992] 1 ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 545 ਪੈਰਾ 17.1 [2011] 14 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 617 ਪੈਰਾ 18.1 ਨੂੰ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

AIR 1979 ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ 80 ਪੈਰਾ 25 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

[1995] (ਸਪਲੀਮੈਂਟ) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 221 ਪੈਰਾ 29, 31, 33 ਪੈਰਾ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਨਾਲ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

[1988] 1 ਸਪਲੀਮੈਂਟ ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1 ਪੈਰਾ 30 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

[2020] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1115 ਪੈਰਾ 30 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

[2014] 4 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 486 ਪੈਰਾ 30 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

[2013] 14 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 74 ਪੈਰਾ 35 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

[1999] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 963 ਪੈਰਾ 35 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

[2017] 8 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 785 ਪੈਰਾ 37 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

[2014] 6 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 148 ਪੈਰਾ 37 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

[2001] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 878 ਪੈਰਾ 37 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

[1994] 3 ਸਪਲੀਮੈਂਟ ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 263 ਪੈਰਾ 37 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

(2020) 10 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 616 ਪੈਰਾ 41 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

(2017) 15 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. (109) ਪੈਰਾ 43 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

[1950] ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 88 ਪੈਰਾ 43 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

[1970] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 530 ਪੈਰਾ 43 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

[1978] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 621 ਪੈਰਾ 43 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

[1973] 0 ਸਪਲੀਮੈਂਟ ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1 ਪੈਰਾ 45 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

[1976] 0 ਸਪਲੀਮੈਂਟ ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 172 ਪੈਰਾ 45 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

[2017] 10 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 569 ਪੈਰਾ 45 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

(1964) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 332 ਪੈਰਾ 47 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

1981 AIR 746 ਪੈਰਾ 47 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਪੀਲਾਤੀ ਅਧਿਕਾਰਤਾ : ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 701-702 ਦੇ 2020.

20.08.2020 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲੇ ਬੰਬਈ ਦੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਐਲ.ਡੀ.ਵੀ.ਸੀ. ਬੇਲ ਅਪਲੀਕੇਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 400 ਅਤੇ 401 ਦੇ 2020 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ।

ਤੁਸ਼ਾਰ ਮੇਹਤਾ, ਸਾਲਿਸਿਟਰ ਜਨਰਲ, ਐਸ. ਵੀ. ਰਾਜੂ, ਸੰਜੈ ਜੈਨ, ਏ.ਐਸ.ਜੀਜ਼., ਮੁਕੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਮਾਰੋਰੀਆ, ਕਨੂ ਅਗਰਵਾਲ, ਰਾਜਨ ਕੁਮਾਰ ਚੌਰਸੀਆ, ਅੰਨਮ ਵੇਂਕਟੇਸ਼, ਮਿਸ ਸੈਰਿਕਾ ਰਾਜੂ, ਅਰਕਜ ਕੁਮਾਰ, ਜ਼ੋਹੇਬ ਹੁਸੈਨ, ਐਡਵੋਕੇਟ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ।

ਕਪਿਲ ਸਿੱਬਲ, ਮੁਕੁਲ ਰੋਹਤਗੀ, ਅਮਿਤ ਦੇਸਾਈ, ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ, ਮਹੇਸ਼ ਅਗਰਵਾਲ, ਅੰਕੁਰ ਸੈਗਲ, ਰੋਹਨ ਦਕਸ਼ਿਣੀ, ਸ਼ੁਭਮ ਕੁਲਸ੍ਰੇਸਠ, ਕੌਸਤੁਭ ਸਿੰਘ, ਮਿਸ ਕਮਾਕਸ਼ੀ ਸਹਗਲ, ਮਿਸ ਪੂਜਾ ਕੋਠਾਰੀ, ਮਿਸ ਉਰਵੀ ਗੁਪਤੇ, ਮਿਸ ਕਾਜਲ ਦਲਾਲ, ਮਿਸ ਅਕਾਂਕਸ਼ਾ ਸਕਸੇਨਾ, ਈ. ਸੀ. ਅਗਰਵਾਲਾ, ਸ਼੍ਰੀਰੰਗ ਬੀ. ਵਰਮਾ, ਸਿੱਧਾਰਥ ਧਰਮਾਧਿਕਾਰੀ, ਆਦਿਤਯ ਅਨਿਰੁੱਧ ਪਾਂਡੇ, ਭਰਤ ਬਾਗਲਾ, ਮਿਸ ਕੀਰਤੀ ਦਾਧੀਚ, ਸਰਦ ਕੁਮਾਰ ਸਿੰਘਾਨੀਆ, ਅਮਿਤ ਕੇ. ਨੈਨ, ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਲਈ।

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹ੍ਰਿਸ਼ੀਕੇਸ਼ ਰਾਏ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ ਦੁਆਰਾ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਹ੍ਰਿਸ਼ੀਕੇਸ਼ ਰਾਏ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ।

1. ਜੌਨ ਲੌਕ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕੰਮ, ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਦੋ ਸੰਵਿਧਾਨ (1689) ਵਿੱਚ ਨਿੱਜੀ ਆਜ਼ਾਦੀ 'ਤੇ ਜੋਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ, “ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਅੰਤ ਨਾ ਤਾਂ ਖਤਮ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਰੋਕਣਾ ਹੈ, ਪਰ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣਾ ਅਤੇ ਵਧਾਉਣਾ ਹੈ: ਕਿਉਂਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਸਭ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ, ਜਿੱਥੇ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਕੋਈ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।”[1] SUPERSCRIPT

2. ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਉਹਨਾਂ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਤੇ ਡਿਫਾਲਟ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ, ਇੱਕ ਦਿਨ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਘੱਟ ਦੇ ਫਰਕ ਨਾਲ ਅਧਰਮਾਂ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਜਾਹਿਰ ਹੈ, ਕੋਈ ਇਸ ਨੂੰ ਮਹੱਤਵਹੀਣ ਮੰਨ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਮਹੱਤਵ ਇਹ ਹੈ, ਕਿ ਨਿੱਜੀ ਆਜ਼ਾਦੀ, ਜੋ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਿਤ ਇੱਕ ਨਿਆਂਪੂਰਣ ਅਤੇ ਉਚਿਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੁਆਰਾ ਹੀ ਲਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਨੂੰ ਵਿਸਲੇਸ਼ਣ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਮੁੱਦਾ ਕਹਿਣ ਲਈ ਸੌਖਾ ਹੈ ਪਰ ਜਵਾਬ ਦੇਣਾ ਔਖਾ। ਇਹ ਕੇਸ ਲਾਅ ਦੇ ਭੁੱਲਭੁਲੈਆ ਵਿੱਚ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸੁਲਝਾਉਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਸਾਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੁੱਛਿਆ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਜਵਾਬ ਦੇਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਕੋਡ, 1973 (ਇਥੇ 'ਸੀਆਰਪੀਸੀ') ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਪ੍ਰੋਵਿਜ਼ੋ ਤੋਂ ਸੈਕਸ਼ਨ 167 (2) ਅਧੀਨ ਰਿਮਾਂਡ ਦੀ ਅਵਧੀ ਉਸ ਦਿਨ ਨੂੰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦਿਨ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਰਿਮਾਂਡ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਜੋ ਵੀ ਨਤੀਜਾ ਹੋਵੇ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਕੈਦ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਰਾਜ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਦਾ ਕੰਮ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਨਿੱਜੀ ਆਜ਼ਾਦੀ-ਨੂੰ ਗਿਰਵੀ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।

3. ਅਸੀਂ ਸ੍ਰੀ ਐਸ.ਵੀ. ਰਾਜੂ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਸੋਲੀਸਿਟਰ ਜਨਰਲ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਪੈਰਵੀ ਸੁਣੀ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਮੁਕੁਲ ਰੋਹਤਗੀ, ਸ੍ਰੀ ਕਪਿਲ ਸਿੱਬਲ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਅਮਿਤ ਦੇਸਾਈ, ਸੀਨੀਅਰ ਕੌਂਸਲ ਨੇ ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਦੀ ਪੈਰਵੀ ਕੀਤੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਡਿਫਾਲਟ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਾ ਲਾਭ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

4.ਇਹ ਅਪੀਲਾਂ ਬੰਬਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ 20.08.2020 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿਰੁੱਧ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਹਨ, ਜਿਸ ਨੇ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 167 (2) ਦੀ ਉਪਧਾਰਾ (ਏ) (ਦੋ) ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਡਿਫਾਲਟ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ। ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ ਨੂੰ 14.05.2020 ਨੂੰ ਧਾਰਾ 3 ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਕਥਿਤ ਕਮਿਸ਼ਨ ਲਈ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ

ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਧਨ ਸ਼ੋਧਨ ਰੋਕਥਾਮ ਅਧਿਨਿਯਮ, 2002 (ਇਸ ਨੂੰ ਅੱਗੇ 'ਪੀਐਮਐਲਏ' ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ) ਅਤੇ ਉਸੇ ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ ਰਿਮਾਂਡ ਤੇ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ। 11.07.2020 ਨੂੰ ਈ-ਮੇਲ ਰਾਹੀਂ, ਪ੍ਰਵਰਤਨ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਲਾ (ਇਸ ਨੂੰ ਅੱਗੇ 'ਈਡੀ' ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ) ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ 13.7.2020 ਨੂੰ, ਭੌਤਿਕ ਕਾਪੀ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਵਿਸਥਾਰ ਲਈ ਬੇਨਤੀਆਂ 13.07.2020 ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 8:53 ਵਜੇ, ਈ-ਮੇਲ ਰਾਹੀਂ ਅਤੇ ਭੌਤਿਕ ਫਾਇਲਿੰਗ ਟੋਕਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੁਆਰਾ ਚਲਾਈਆਂ ਗਈਆਂ।

5.ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਦਾਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਰਿਮਾਂਡ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ 60 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਯਾਨੀ 14.5.2020, 12.7.2020 (ਐਤਵਾਰ) ਨੂੰ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਅਗਲੇ ਦਿਨ, ਡਿਫਾਲਟ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀਆਂ ਬੇਨਤੀਆਂ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਨੇ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਡਿਫਾਲਟ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿ 60 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ 15.5.2020 ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਵੇਗੀ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਿਮਾਂਡ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕਰਦਿਆਂ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ, ਚੁਕੈਤੀ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਕਿ, ਰਿਮਾਂਡ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ 60-ਦਿਨ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਵਿੱਚ ਬਾਹਰ ਕਰਨਾ ਗਲਤ ਸੀ ਅਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਈਡੀ ਵੱਲੋਂ 13.7.2020 ਨੂੰ, ਜੋ ਕਿ 61ਵਾਂ ਦਿਨ ਸੀ, ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਨਾਲ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਡਿਫਾਲਟ ਜ਼ਮਾਨਤ ਲਈ ਯੋਗ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ 3.9.2020 ਨੂੰ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਮੁੱਦੇ ਅਤੇ ਹਵਾਲਾ

6.ਵਿਚਾਰਣ ਲਈ ਉੱਠਣ ਵਾਲਾ ਮੁੱਖ ਮੁੱਦਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਰਿਮਾਂਡ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 167 (2) ਦੀ ਉਪਧਾਰਾ (ਏ) ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ 60/90 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਜਾਂ ਬਾਹਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਜਦੋਂ ਡਿਫਾਲਟ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਮੁੱਖ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਮਿਆਦ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਗਿਣਿਆ ਜਾਵੇ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਭਿੰਨਤਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੇ ਰਿਮਾਂਡ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕਰਨ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਦਕਿ ਹੋਰ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵਿਰੋਧੀ ਵਿਚਾਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

7.ਅਭਿਯੋਗ ਪੱਖ, ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਬਨਾਮ ਰੁਸਤਮ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ2 ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੀ ਲਾਈਨ ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਰਵੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ3 ਅਤੇ ਐਮ. ਰਵੀਂਦਰਨ ਬਨਾਮ ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ ਅਫਸਰ, ਕਪਿਲ ਵਾਧਵਾਨ ਅਤੇ ਅਨ੍ਹ ਇਤਿਆਦੀ। [ਹ੍ਰਿਸ਼ੀਕੇਸ਼ ਰਾਯ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ]

ਰੈਵੇਨਿਊ ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਰਿਮਾਂਡ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ ਡਿਫਾਲਟ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਿਤ 60/90 ਦਿਨ ਦੀ ਅਵਧੀ ਦੀ ਗਣਨਾ ਲਈ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣਾ ਹੈ।

8. ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਦੋਸ਼ੀ ਇਸ ਗੱਲ ਉੱਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਇੰਟਰ ਅਲੀਆ, ਚਗੰਤੀ ਸਤਿਆਨਾਰਾਇਣ ਬਨਾਮ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਜ, ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਬਨਾਮ ਅਨੁਪਮ ਜੇ. ਕੁਲਕਰਨੀ, ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਮੁਹੰਮਦ ਅਸ਼ਰਫ਼ ਭਟ ਅਤੇ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤੀ ਚੰਦਮਲ ਵਰਮਾ, ਇਸ ਦਲੀਲ ਨਾਲ ਕਿ ਰਿਮਾਂਡ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ ਰਿਮਾਂਡ ਅਵਧੀ ਦੀ ਗਣਨਾ ਲਈ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਇਕ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਡਿਫਾਲਟ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਹੱਕ ਨੂੰ ਤੈਅ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ।

9. ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਿਰੋਧ ਕਾਰਨ, ਇੱਕ ਨਿਆਇਕ ਪਹੇਲੀ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਸ ਹਵਾਲੇ ਵਿੱਚ ਹੱਲ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਲੋੜੀਂਦਾ ਹੈ। ਚਗੰਤੀ (ਸੁਪਰਾ), ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ, ਜਦੋਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਰਿਮਾਂਡ ਅਵਧੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਾਂਚ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਨੂੰ ਸਮਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਵਿਧਾਨਕ ਇਰਾਦੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ, ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਰਿਮਾਂਡ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਦਿਨ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, 3-ਜੱਜ ਬੈਂਚ ਨੇ ਐਮ ਰਵੀਂਦਰਨ (ਸੁਪਰਾ), ਵਿੱਚ ਰਵੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ (ਸੁਪਰਾ), ਉੱਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਨੇ ਬਦਲੇ ਵਿੱਚ ਰੁਸਤਮ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਰੱਖੇ ਗਏ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਅਪਣਾਇਆ ਅਤੇ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਕਿ ਰਿਮਾਂਡ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਿਤ 60/90 ਦਿਨ ਦੀ ਅਵਧੀ ਦੀ ਗਣਨਾ ਲਈ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਜੋ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਡਿਫਾਲਟ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਸਹੂਲਤ ਮਿਲ ਸਕੇ।

10. ਚਰਚੰਤੀ ਵਿੱਚ ਘੋਸ਼ਿਤ ਪਹਿਲੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਰੁਸਤਮ ਵਿੱਚ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਤੇ ਚੂੰਕਿ, ਰੁਸਤਮ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਰਵੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਵੀਂਦਰਨ, ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ 3-ਜੱਜ ਬੈਂਚ ਦਾ ਤਾਜ਼ਾ ਫੈਸਲਾ ਹੈ, ਵਿੱਚ ਰਿਮਾਂਡ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਅਵਧੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਬਣ ਗਿਆ, ਇਸ ਲਈ ਪਹਿਲੇ ਮਿਸਾਲਾਂ ਅਤੇ ਉਸ ਵਿੱਚ ਭ੍ਰਮ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲੈਂਦਿਆਂ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਸੁਲਝਾਉਣ ਲਈ ਉਚਿਤ ਤਾਕਤ ਦੀ ਇੱਕ ਬੈਂਚ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਜਦ ਤੱਕ ਮੁੱਦਾ ਹੱਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਡਿਫਾਲਟ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ, ਜੋ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ,9SUPERSCRIPT ਕਿਵੇਂ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਇਸ ਉੱਤੇ ਰਾਏ ਵਿੱਚ ਵਿਭਾਜਨ ਰਹੇਗਾ।

11. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਇੱਕ ਦੋ-ਜੱਜ ਬੈਂਚ ਨੇ, 23.2.2021 ਨੂੰ, ਸੈਕਸ਼ਨ 167 (2) ਦੇ ਪ੍ਰੋਵਾਈਜ਼ੋ (ਅ) ਅਧੀਨ ਰਿਮਾਂਡ ਦੀ 60/90 ਦਿਨ ਦੀ ਅਵਧੀ ਦੀ ਗਣਨਾ ਉੱਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਵਿਭਾਜਨ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਕਰਦਿਆਂ, ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਇਸ ਤਿੰਨ-ਜੱਜ ਬੈਂਚ ਨੂੰ ਰੈਫਰ ਕੀਤਾ। ਇੱਥੇ ਦਿੱਤਾ ਜਵਾਬ ਡਿਫਾਲਟ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਉੱਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਇੱਕ ਸਮਾਨ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਨੂੰ ਸਹੂਲਤ ਦੇਵੇਗਾ। ਹਵਾਲਾ ਇਸ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ:- ਤਥਾਕਥਿਤ ਪਿਛੋਕੜ

12. ਦੋ ਜਵਾਬਦੇਹ, ਜਦੋਂ ਉਹ 10.5.2020 ਤੋਂ ਨਿਆਇਕ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਬੰਦ ਸਨ, ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਰ.ਸੀ. ਨੰਬਰ 2/19/2020 ਵਿੱਚ, ਈ.ਡੀ. ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਈ.ਸੀ.ਆਈ.ਆਰ/ਐਮ.ਬੀ.ਜ਼ੇ.ਓ-ਆਈ/3/2020 ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਵਜੋਂ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਜੋ ਕਿ ਪੀ.ਐਮ.ਐਲ.ਏ. ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਕਥਿਤ ਕਮਿਸ਼ਨ ਲਈ ਸੀ। 14.5.2020 ਨੂੰ, ਬਿਨੈਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ, ਮੁੰਬਈ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ 27.5.2020 ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਨਿਆਇਕ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਬਿਨੈਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਡਿਫਾਲਟ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਿੰਦਿਆਂ ਹੋਇਆ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਸਵਾਲ ਲਈ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ:

"ਕੀ ਕ੍ਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 167 (2) ਦੀ ਉਪਧਾਰਾ (ਏ) ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰੇ ਗਏ 60 ਜਾਂ 90 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਰਿਮਾਂਡ ਅਵਧੀ ਦੀ ਗਣਨਾ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ, ਰਿਮਾਂਡ ਦਾ ਦਿਨ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ ਜਾਂ ਬਾਹਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ।"

13. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅੱਗੇ ਬਿਨੈਕਾਰਾਂ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ 14.5.2020 ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਉਸੇ ਦਿਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਰਿਮਾਂਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਰਿਮਾਂਡ ਆਦੇਸ਼ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਤੇ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਈ.ਡੀ. ਅਨੁਸਾਰ, 11.7.2020 ਨੂੰ, (ਭਾਵ, ਇੱਕ ਸ਼ਨੀਵਾਰ), ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਈ-ਮੇਲ ਰਾਹੀਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਬਿਨੈਕਾਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਤਰਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਅਗਾਊ ਸੀ ਪਰ ਪੂਰੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨਹੀਂ ਸੀ। 13.7.2020 ਨੂੰ ਭਾਵ ਸੋਮਵਾਰ, ਈ.ਡੀ. ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਭੌਤਿਕ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਬਿਨੈਕਾਰਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਬਿਨੈਕਾਰਾਂ ਦੀ ਰਿਮਾਂਡ ਦੀ ਤਾਰੀਖ (14.5.2020) ਤੋਂ 60 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਅਵਧੀ 12.7.2020 (ਐਤਵਾਰ) ਨੂੰ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਬਿਨੈਕਾਰਾਂ ਨੇ 13.7.2020 ਨੂੰ ਡਿਫਾਲਟ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਵਿਸਥਾਰ ਮੰਗਿਆ, ਕ੍ਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 167 (2) ਦੀ ਉਪਧਾਰਾ (ਏ) (ਦੋ) ਅਧੀਨ। ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਬਿਨੈਆਂ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ ਲਗਭਗ 8:53 ਵਜੇ ਈ-ਮੇਲ ਰਾਹੀਂ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਲਗਭਗ ਦੋ ਘੰਟੇ ਬਾਅਦ 13.7.2020 ਨੂੰ, ਲਗਭਗ 11 ਵਜੇ, ਜ਼ਮਾਨਤ ਬਿਨੈਆਂ ਨੂੰ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਭੌਤਿਕ ਫਾਇਲਿੰਗ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਫਾਇਲਿੰਗ ਦੀ ਮਾਨਤਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਇੱਕ ਟੋਕਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਬਿਨੈਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਨੰਬਰਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

14. ਈ.ਡੀ. ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਸ ਨੇ 11.7.2020 ਨੂੰ ਈ-ਮੇਲ ਰਾਹੀਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਸੀ ਜਿਸ ਦੇ ਬਾਅਦ 13.7.2020 ਨੂੰ ਇੱਕ ਭੌਤਿਕ ਬਿਨੈ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਈ.ਡੀ. ਅਨੁਸਾਰ, ਰੁਸਤਮ(ਸੁਪਰਾ) 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦਿਆਂ, 60 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਅਵਧੀ 13.7.2020 ਨੂੰ ਖਤਮ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਰਿਮਾਂਡ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਭਾਵ 14.5.2020 ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਈ.ਡੀ. ਅਨੁਸਾਰ, ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

15. ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਨੇ 14.7.2020 ਨੂੰ ਡਿਫਾਲਟ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਦੀ ਸਮਝ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਲਈ 60 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਸਮਾਂ ਸੀਮਾ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਜੱਜ ਨੇ ਰਾਏ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਰਿਮਾਂਡ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ ਕਪਿਲ ਵਾਧਵਾਨ ਅਤੇ ਅਨਜ ਈਟੀਸੀ [ਹ੍ਰਿਸ਼ੀਕੇਸ਼ ਰਾਯ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ] ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਪਵੇਗਾ।

ਬਾਹਰ ਕੱਢਿਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ 60 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਨੂੰ 15 ਮਈ 2020 ਤੋਂ ਗਿਣਿਆ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਤਰਕ ਨਾਲ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

16. ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਦੀ ਚੁਣੌਤੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਅਦ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਵਿਰੋਧੀ ਦਲੀਲਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਉੱਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦਿਆਂ ਨਤੀਜੇ ਤੇ ਪਹੁੰਚੀ ਕਿ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਨੇ 60 ਦਿਨ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੀ ਗਣਨਾ ਕਰਦਿਆਂ ਰਿਮਾਂਡ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ ਗਲਤੀ ਨਾਲ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ। ਚੂੰਕਿ ਈ.ਡੀ. ਵੱਲੋਂ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ 13.4.2020 ਨੂੰ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ 60 ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਪਾਰ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਜੇ ਰਿਮਾਂਡ ਦੇ ਦਿਨ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਅਰਥਾਤ 7.5.2020, ਤਾਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ ਦੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰਤ ਪਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਜੋ ਕਿ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 167 (2) ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਸੀ, ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਬੌਂਡ ਭਰਨ। ਇਸ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਵਕੀਲਾਂ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ

17.1 ਮਿਤੀ 20.8.2020 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀਤਾ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੰਦਿਆਂ, ਸ੍ਰੀ ਐਸ.ਵੀ. ਰਾਜੂ, ਸਿੱਖਿਆ ਏ.ਐਸ.ਜੀ., ਦਾ ਤਰਕ ਹੈ ਕਿ ਨਿਰਧਾਰਤ 60/90 ਦਿਨ ਦੀ ਰਿਮਾਂਡ ਅਵਧੀ ਦੀ ਗਣਨਾ ਲਈ, ਰਿਮਾਂਡ ਅਵਧੀ ਦੇ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਜਾਂ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣਾ ਪਵੇਗਾ ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਰਿਮਾਂਡ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਅਰਥਾਤ 14.5.2020 ਜਾਂ 60ਵੇਂ ਦਿਨ ਅਰਥਾਤ 12.07.2020 ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣਾ ਪਵੇਗਾ ਤਾਂ ਜੋ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ ਦੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਲਈ ਯੋਗਤਾ ਦੀ ਗਣਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ। ਈ.ਡੀ. ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ, ਸ੍ਰੀ ਰਾਜੂ ਨੇ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਨਾਲ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ, ਇੰਟਰ-ਅਲੀਆ, ਅਸਲਮ ਬਾਬਾਲਾਲ ਦੇਸਾਈ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ10$_{SUPERSCRIPT}$, ਮਧਿਆ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਰੁਸਤਮ (ਸੁਪਰਾ) ਅਤੇ ਰਵੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਉਰਫ ਅਰਵਿੰਦ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ (ਸੁਪਰਾ)।

17.2 ਇੱਕ ਵਿਕਲਪਿਕ ਤਰਕ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 167 (2) ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਪ੍ਰੋਵੀਜ਼ੋ ਅਧੀਨ ਨਿਰਧਾਰਤ 60 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ 12.7.2020 ਨੂੰ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ ਸੀ, ਉਹ ਦਿਨ ਇੱਕ ਐਤਵਾਰ ਸੀ, ਜਨਰਲ ਕਲਾਜ਼ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 10 ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ 60 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਜੋ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਖਤਮ ਹੋਈ ਸੀ, ਸੋਮਵਾਰ ਅਰਥਾਤ 13.7.2020 ਤੱਕ ਵਧਾਈ ਜਾਵੇਗੀ। ਅਜਿਹੇ ਤਰਕ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ, ਸ੍ਰੀ ਰਾਜੂ ਨੇ ਐਨ. ਸੁਰੇਯਾ ਰੈੱਡੀ ਬਨਾਮ ਉੜੀਸਾ ਰਾਜ11$_{SUPERSCRIPT}$ ਉੱਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ।

17.3. ਸਿੱਖਿਆ ਏ.ਐਸ.ਜੀ. ਨੇ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਇਹ ਵੀ ਤਰਕ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਚਗਾਂਤੀ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਅਨੁਪਾਤ ਨੂੰ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 167 (2) ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਪ੍ਰੋਵੀਜ਼ੋ ਅਧੀਨ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ ਦੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਅਵਧੀ ਦੀ ਗਣਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਗਲਤੀ ਨਾਲ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਸੀਆਰਪੀਸੀ. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੀ ਮਿਤੀ ਅਤੇ ਰਿਮਾਂਡ ਦੀ ਮਿਤੀ ਇੱਕੋ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਚਗੰਤੀ (ਉੱਪਰ) ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਅਨੁਪਾਤ ਦਾ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਏਐਸਜੀ ਅਨੁਸਾਰ ਕੋਈ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਮੌਜੂਦਾ ਤੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਗਲਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

18.1 ਉਲਟਾ, ਮਿਸਟਰ ਮੁਕੁਲ ਰੋਹਤਗੀ, ਮਿਸਟਰ ਕਪਿਲ ਸਿੱਬਲ ਅਤੇ ਮਿਸਟਰ ਅਮਿਤ ਦੇਸਾਈ, ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਲਈ ਸੀਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵੱਡੇ ਸਲਾਹਕਾਰ, ਦਲੀਲ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 167 (2) ਦੀ ਉਪਧਾਰਾ (ਅ) ਅਧੀਨ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਸਮਾਂ ਰਿਮਾਂਡ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਗਿਣਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦੇਣਾ ਬੇਤੁਕਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਸਲਾਹਕਾਰਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਨੂੰ ਚਗੰਤੀ (ਉੱਪਰ) ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਅਨੁਪਾਤ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਅਨੁਪਮਾ ਕੁਲਕਰਨੀ (ਉੱਪਰ) ਵਿੱਚ ਸੀਬੀਆਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਂਚ ਸੈੱਲ, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਬਨਾਮ, ਪ੍ਰਜਨਾ ਸਿੰਘ ਠਾਕੁਰ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਨੇਕਾਂ ਅਗਲੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਲਈ ਸਲਾਹਕਾਰ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਮੁਹੰਮਦ ਅਸ਼ਰਫ ਭਟ (ਉੱਪਰ), ਐਸ.ਕੇਸੀ

ਬਨਾਮ ਰਾਜ13SUPERSCRIPT, ਅਤੇ ਗੌਤਮ ਨਵਲਖਾ ਬਨਾਮ ਐਨ.ਆਈ.ਏ. (ਉੱਪਰ) ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਵੀ ਨਿਰਭਰ ਹਨ।

ਚਰਚਾ

19. ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ, ਬੰਬਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਜੱਜ ਨੇ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਦੀਪਕ ਸਤਯਵਾਨ ਕੁਦਾਲਕਰ14SUPERSCRIPT ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਮਕਾਲੀ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ, ਜਿੱਥੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪਿਛਲੇ ਫੈਸਲੇ ਜੋ ਡਿਫਾਲਟ ਜ਼ਮਾਨਤ ਲਈ ਲਾਗੂ ਹਨ, ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਿਆ ਅਤੇ ਵਿਸਲੇਸ਼ਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਡੀ. ਨਾਇਕ ਜੀ. ਦੁਆਰਾ ਲਿਖੇ ਗਏ ਮਤ ਤੋਂ ਲਾਭ ਉਠਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ ਲਾਗੂ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦਾ ਅਗਲੇ ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫ ਵਿੱਚ ਵਿਸਲੇਸ਼ਣ ਕੀਤਾ ਸੀ।

" 7 . ਜਦੋਂ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ ਉਕਤ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ (ਧਾਰਾ 167) ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਇੱਕ ਲਾਜ਼ਮੀ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਹੈ, ਜੋ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਅਤੇ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਾਂਚ ਧਾਰਾ 57 ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਚੌਬੀਸ ਘੰਟਿਆਂ ਦੀ ਅਵਧੀ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ, ਤਾਂ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਰਿਮਾਂਡ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਵਰਤਿਆ ਜਾਵੇ, ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਧਾਰਾ 167 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੀ ਮਿਆਦ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 57 ਨਾਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਪੜ੍ਹਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 57 ਇੱਕ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਵਾਰੰਟ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਚੌਬੀਸ ਘੰਟਿਆਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮਾਂ ਲਈ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਤੋਂ ਰੋਕਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਅਪਵਾਦ ਨਾਲ ਕਿ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਸਥਾਨ ਤੋਂ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਕੋਰਟ ਤੱਕ ਦੇ ਸਫ਼ਰ ਦਾ ਸਮਾਂ ਚੌਬੀਸ ਘੰਟਿਆਂ ਦੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਅਵਧੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਚੂੰਕਿ, ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਇਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ, ਜੇਕਰ ਜਾਂਚ ਧਾਰਾ 57 ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਚੌਬੀਸ ਘੰਟਿਆਂ ਦੀ ਅਵਧੀ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ, ਤਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਨਾਲ ਰੋਜ਼ਨਾਮਚੇ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ਾਂ ਸਮੇਤ ਅਗਾਊ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ, ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਂਚ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਇੱਕ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਅਧਿਕਤਮ ਚੌਬੀਸ ਘੰਟਿਆਂ ਦੀ ਅਵਧੀ ਲਈ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇੱਕ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਹਿਰਾਸਤ ਦੀ ਅਵਧੀ, ਜਦੋਂ ਉਹ ਇੱਕ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਮੈਜਿਸਟ

20. ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਮਿਸਾਲਾਂ, ਅਤੇ ਦੀਪਕ ਸਤਯਵਾਨ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਸਮਕਾਲੀ ਬੈਂਚ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕੋਡ ਅਧੀਨ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਜਾਂਚ ਸਭ ਕਦਮਾਂ ਸਮੇਤ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਇਕੱਠ ਲਈ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਦੇ ਸਮਾਪਤੀ ਉੱਤੇ ਕ੍ਰਿਪੀਸੀ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 173 ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇਣੀ ਲੋੜੀਂਦੀ ਹੈ। ਅਧਿਆਇ XII ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਾਂਚ ਬਿਨਾਂ ਲੋੜੀਂਦੀ ਦੇਰੀ ਦੇ ਪੂਰੀ ਹੋਵੇ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਜਾਂਚ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਲਈ ਕੋਈ ਪ੍ਰਗਟ ਬਾਹਰੀ ਸੀਮਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕ੍ਰਿਪੀਸੀ ਸੈਕਸ਼ਨ 173(2) ਅਧੀਨ, ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਦਾਖਲ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ, ਇੱਕ ਅਪਰਾਧ ਉੱਤੇ ਗੌਰ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸੈਕਸ਼ਨ 173 ਦੇ ਉਪ-ਸੈਕਸ਼ਨ (8) ਅਧੀਨ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਲਈ ਵੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਹੋਰ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੈਕਸ਼ਨ 173(4) ਅਨੁਸਾਰ, ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਉੱਤੇ, ਜੇਕਰ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਉੱਤੇ ਰਿਹਾ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਸਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਬੰਧ ਨੂੰ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂਚ ਦੀਆਂ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਕ੍ਰਿਪੀਸੀ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 167(2) ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ (ਅ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਵਿਸਤਾਰਿਤ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸਿਰਫ 60/90 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਅਵਧੀ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਹੈ, ਇਸ ਤੋਂ ਪਰੇ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਨਹੀਂ ਮੰਗੀ ਜਾ ਸਕਦੀ, ਭਾਵੇਂ ਜਾਂਚ ਅਧੂਰੀ ਹੋਵੇ।

21. ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕ੍ਰਿਪੀਸੀ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 167 ਅਧੀਨ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਤੋਂ ਇੱਕ ਖਾਸ ਆਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਇੱਕ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕ੍ਰਿਪੀਸੀ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 57 ਅਧੀਨ ਨਿਰਧਾਰਿਤ 24 ਘੰਟਿਆਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮਾਂ ਲਈ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਦੀ ਥਾਂ ਤੋਂ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਤੱਕ ਦੇ ਸਫ਼ਰ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦਾ ਸਮਾਂ, ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੀ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਰੱਖਣ ਲਈ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੇ ਗਏ 24 ਘੰਟਿਆਂ ਦੀ ਗਣਨਾ ਲਈ ਬਾਹਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੈਕਸ਼ਨ 167 ਕ੍ਰਿਪੀਸੀ ਅਧੀਨ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ।

22. ਜਦੋਂ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ 24 ਘੰਟਿਆਂ ਦੀ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਅਵਧੀ ਵਿੱਚ ਜਾਂਚ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ, ਤਾਂ ਜਾਂਚ ਕਰ ਰਹੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਕ੍ਰਿਪੀਸੀ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 167 ਅਧੀਨ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ ਭੇਜਣ ਲਈ ਬੱਧਬੱਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੈਕਸ਼ਨ 167 ਦੇ ਉਪ-ਸੈਕਸ਼ਨ (2) ਫਿਰ ਉਸ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਅੱਗੇ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਫਿਰ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਹੋਰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਨਿਗਰਾਨੀ ਦੀ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਪ-ਸੈਕਸ਼ਨ (2) ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਉਸ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਨਿਗਰਾਨੀ ਦੀ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਹ ਉਚਿਤ ਸਮਝਦਾ ਹੈ ਪੂਰੇ ਵਿੱਚ 15 ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਲਈ, ਪਰ ਜੇਕਰ ਉਸ ਕੋਲ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਅਜਮਾਉਣ ਜਾਂ ਟ੍ਰਾਇਲ ਲਈ ਭੇਜਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਸਮਝਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਿਰਾਸਤ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਡਾਇਰੀ ਵਿੱਚ ਦਰਜਾਂ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਉੱਤੇ, ਉਹ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਰਿਹਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਅਧਿਕਾਰ ਵਾਲੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਭੇਜ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਪ-ਸੈਕਸ਼ਨ ਨਾਲ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜੋ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਉੱਤੇ ਇੱਕ ਰੋਕ ਲਗਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ 15 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਅਵਧੀ ਤੋਂ ਪਰੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਦੀ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ, ਜੇਕਰ ਉਹ ਸਮਝਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਾਲਾਤ ਇਸ ਨੂੰ ਮੰਗਦੇ ਹਨ। ਪਰ, ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨ

23. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਤੋਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਹੋਰ 24 ਘੰਟਿਆਂ ਤੋਂ ਪਰੇ ਹਿਰਾਸਤ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਅਧਿਕਾਰਤ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਹਿਰਾਸਤ ਜਾਂ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਦੀ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਕੋਡ (ਸੀਆਰਪੀਸੀ) ਦੀ ਧਾਰਾ 167 ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਮਾਂ ਦੀ ਅਵਧੀ ਦੁਆਰਾ ਸੀਮਿਤ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ 15 ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹਿਰਾਸਤ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਅਜਿਹੀ ਹਿਰਾਸਤ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰਤ ਹਿਰਾਸਤ ਦੀ ਅਵਧੀ 90 ਦਿਨਾਂ ਜਾਂ 60 ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਾਮਲਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 167 (2) ਦੇ ਪ੍ਰੋਵੀਜ਼ੋ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਮਾਂ ਦੀ ਅਵਧੀ ਦੇ ਸਮਾਪਤੀ ਉੱਤੇ, ਜੇਕਰ ਅਭਿਯੋਜਨ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ/ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਦਾਖਲ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਡਿਫਾਲਟ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਈ ਦਾ ਅਟੂਟ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ।

24. ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਕੋਡ, 1898 ਵਿੱਚ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਬਣਾਈ ਗਈ ਧਾਰਾ 167 ਵਿੱਚ 24 ਘੰਟਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਾਂਚ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਪਰ, ਸੀਮਿਤ ਸਮਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾਂਚ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਤ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਕਰਦਿਆਂ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਜਟਿਲ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ, ਭਾਰਤ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਜਾਂਚ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਸਮਾਂ ਸੀਮਾ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ। 41ਵੀਂ ਕਾਨੂੰਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਰਿਪੋਰਟ (ਸਤੰਬਰ, 1969) ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਨੂੰ 1978 ਦੇ ਐਕਟ 45 ਰਾਹੀਂ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ। ਪ੍ਰੋਵੀਜ਼ੋ (ਅ) ਵਿੱਚ ਧਾਰਾਵਾਂ (i) ਅਤੇ (ii) ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਲਈ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 167 ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਨਾਲ, ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਅਜੇ ਵੀ ਤੁਰੰਤਤਾ ਨਾਲ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦੀ ਉਮੀਦ ਹੈ, ਇਹ ਵੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕੇਵਲ ਇੱਕ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੀ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਨਾਲ, ਹੋਰ ਹਿਰਾਸਤ ਨੂੰ ਪ੍ਰੋਵੀਜ਼ੋ (ਅ) ਅਧੀਨ ਧਾਰਾਵਾਂ (i) ਅਤੇ (ii) ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਮਾਂ ਦੀ ਅਵਧੀ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇੱਕ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਜੋ ਹਿਰਾਸਤ ਦੀ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਦੇਣ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 167 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (3) ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 167(2) ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਪ੍ਰੋਵੀਜ਼ੋ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਮਾਂ ਦੀ ਅਵਧੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤਤਾ ਨਾਲ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਉੱਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਢਿੱਲ ਨੂੰ ਰੋਕਣਾ ਹੈ। ਢਿੱਲ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾ ਕਰੇਗਾ। ਇਹ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 436-ਏ ਵਿੱਚ ਲਗਾਏ ਗਏ ਪਾਬੰਧੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਅਧੀਨ-ਪਰੀਖਿਆ ਕੈਦੀ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਰੱਖੇ ਜਾਣ ਦੀ ਅਧਿਕਤਮ ਅਵਧੀ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅਧਿਆਇ XXXVI ਕੁਝ ਅਪਰਾਧਾਂ ਵਿੱਚ ਸੰਜਾਗਰੂਕਤਾ ਲੈਣ ਲਈ ਸੀਮਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ 468 ਇੱਕ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਸੰਜਾਗਰੂਕਤਾ ਲੈਣ 'ਤੇ ਸੀਮਾ ਦੀ ਅਵਧੀ ਦੇ ਸਮਾਪਤੀ ਉੱਤੇ ਪਾਬੰਧੀ ਲਗਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਧਾਰਾ 469 ਸੀਮਾ ਦੀ ਅਵਧੀ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਨੋਟ ਕਰਨਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਸੀਮਾ ਦੀ ਅਵਧੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣੀ ਸੀ, ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸੀਮਾ ਦੀ ਅਵਧੀ ਦੀ ਗਣਨਾ ਕਰਦਿਆਂ, ਉਸ ਦਿਨ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜਿਸ ਤੋਂ ਅਜਿਹੀ ਅਵਧੀ ਦੀ ਗਣਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ। ਧਾਰਾ 468 ਅਤੇ ਧਾਰਾ 436ਏ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ, ਜਾਂਚ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸੀਮਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਜਾਰੀ ਰਹਿ ਸਕਦੀ ਹੈ ਸਿਵਾਏ ਉਸ ਸਮਾਂ ਦੇ ਜਦੋਂ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂ ਸੈਕਸ਼ਨ 469 ਸੀਮਾ ਦੀ ਮਿਆਦ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਿਤੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਜਿਸ ਦੀ

ਮਿਆਦ ਸੀਮਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ ਹੋਵੇਗੀ, ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੰਪਿਊਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਸੀਮਾ ਦੀ ਮਿਆਦ, ਜਿਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ਅਜਿਹੀ ਮਿਆਦ ਦੀ ਗਣਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ, ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਧਾਰਾ 468 ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਉਪਬੰਧ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 436A, ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸੀਮਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਡਿਫਾਲਟ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਜਾਰੀ ਰਹਿ ਸਕਦੀ ਹੈ- ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਜੋ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ 60ਵੇਂ ਜਾਂ 90ਵੇਂ ਦਿਨ ਦੀ ਮਿਆਦ ਪੁੱਗਣ 'ਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਧਾਰਾ 167 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਵਿਧਾਨਿਕ ਇਰਾਦਾ 60/90 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਵਿਧਾਨਿਕ ਮਿਆਦ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ- ਸੇਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ a ਦੋਹਰੇ ਮਕਸਦ, ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਸੁਣਵਾਈ ਜੋ ਕਿ ਬਦਲ ਜਾਵੇਗੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ 'ਤੇ ਉਸਨੂੰ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਜਾਂ ਉਸਦੀ ਰਿਹਾਈ ਅਤੇ ਦੂਜਾ, ਪੀੜਤ ਨੂੰ ਅਤੇ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਜਲਦੀ ਨਿਆਂ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਦਿਵਾਉਣ ਲਈ।

25. ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 167(2) ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੋਵੀਜ਼ੋ (ਅ) ਦੀ ਸ਼ਾਮਲੀਕਰਨ ਨੂੰ ਚਗਾਂਤੀ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਜਾਂਚਿਆ ਅਤੇ ਵਿਸਲੇਸ਼ਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਦੋ-ਜੱਜ ਬੈਂਚ ਦੀ ਰਾਏ ਲਿਖਦਿਆਂ, ਐਸ. ਨਟਰਾਜਨ ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ ਨੂੰ ਰਾਜੂ ਉਰਫ ਰਾਜ ਕਿਸ਼ੋਰ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜਯ15$_{SUPERSCRIPT}$ ਦੇ ਤਰਕ ਅਤੇ ਅਨੁਪਾਤ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜਯ16$_{SUPERSCRIPT}$, ਬਟਨਾ ਰਾਮ ਬਨਾਮ ਐਚ.ਪੀ. ਰਾਜਯ17$_{SUPERSCRIPT}$, ਜਗਦੀਸ਼ ਬਨਾਮ ਐਮ.ਪੀ. ਰਾਜਯ18$_{SUPERSCRIPT}$ ਅਤੇ ਐਨ. ਸੁਰੇਯਾ ਰੈੱਡੀ ਬਨਾਮ ਉੜੀਸਾ ਰਾਜਯ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਵੀ ਇਸੇ ਤਰਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਅਤ ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ ਨੇ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਗੱਲ ਦਾ ਨਿਰੀਖਣ ਕੀਤਾ -:

“31. ਦੋਵਾਂ ਪਾਸਿਓਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਕੁਝ ਫੈਸਲੇ ਐਕਟ 45 ਦੇ 1978 ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰੋਵੀਜ਼ੋ (ਅ) ਦੇ ਸੋਧ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਕੁਝ ਸੋਧ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਸ੍ਰੀ. ਰਾਮ ਰੈੱਡੀ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਫਰਕ ਪਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਨਹੀਂ ਰਹੇ ਕਿਉਂਕਿ ਧਾਰਾ (ਅ) ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕਰਕੇ ਇਸਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸੁਤੰਤਰ ਪੈਰਾ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਚੂੰਕਿ ਅਸੀਂ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 167(2) ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਜਾਂ ਬਿਨਾਂ ਹਵਾਲੇ ਦੇ ਧਾਰਾ (ਅ) ਨੂੰ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੀ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇ, ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ 90 ਦਿਨਾਂ ਅਤੇ 60 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਅਵਧੀ ਸਿਰਫ ਰਿਮਾਂਡ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ ਹੀ ਗਿਣੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ 1978 ਦੇ ਸੋਧ ਅਧਿਨਿਯਮ 45 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫਰਕ ਦਾ ਬਹੁਤ ਜਿਆਦਾ ਮਹੱਤਵ ਨਹੀਂ ਹੈ।

32. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਧਾਰਾ (ਅ) ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਦੀਆਂ ਕੁੱਲ ਅਵਧੀਆਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰੋਵਾਈਜ਼ ਦੀ ਸਾਫ ਭਾਸ਼ਾ ਉੱਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਅਸੀਂ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੇ ਕਿ ਜਨਰਲ ਕਲਾਜ਼ਜ਼ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਲਿਮਿਟੇਸ਼ਨ ਐਕਟ ਤੋਂ ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਨ ਲੈਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

26. ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਦੇਖਦਿਆਂ ਕਿ ਕੁਝ ਉੱਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲੇ 1978 ਦੇ ਸੋਧ ਅਧਿਨਿਯਮ 45 ਦੁਆਰਾ ਧਾਰਾ (ਅ) ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੋਵਾਈਜ਼ ਦੇ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਸਨ, ਇਸ ਨੂੰ ਚਗੰਤੀ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਰਾਏ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਪਹਿਲੇ ਕੇਸ ਲਾਅ ਦੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਫਿਰ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਧਾਰਾ 167 (2) ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੋਵਾਈਜ਼ (ਅ) ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ 90/60 ਦਿਨਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਰਿਮਾਂਡ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ ਹੀ ਗਿਣਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੋਧ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਸਾਫ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਜਾਂਚ ਲਈ 90/60 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਰਿਮਾਂਡ ਅਵਧੀ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ ਤੇ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਪ੍ਰੋਵਾਈਜ਼ (ਅ) ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਦੀ ਕੁੱਲ ਅਵਧੀ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰੋਵਾਈਜ਼ ਦੀ ਸਾਫ ਭਾਸ਼ਾ ਉੱਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪੂਰਾ ਕੋਡ ਹੈ ਅਤੇ ਜਨਰਲ ਕਲਾਜ਼ਜ਼ ਐਕਟ ਜਾਂ ਲਿਮਿਟੇਸ਼ਨ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

27. ਚਗੰਤੀ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਇਸ ਅਧਿਕਾਰਤ ਰਾਏ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਗੌਤਮ ਨਵਲਖਾ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿੱਥੇ, ਨਿਰਧਾਰਤ 60/90 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਰਿਮਾਂਡ ਅਵਧੀ ਦੀ ਗਣਨਾ ਲਈ, ਰਿਮਾਂਡ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

28. ਉੱਪਰੋਕਤ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਬਨਾਮ ਰੁਸਤਮ (ਸੁਪਰਾ), ਅਤੇ ਰਵੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਾਂਗੇ ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਏਐਸਜੀ ਨੇ ਤਰਕ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਧਾਰਾ 167 (2) ਦੀ ਪ੍ਰੋਵਾਈਜ਼ (ਅ) ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਅਵਧੀ ਨੂੰ ਰਿਮਾਂਡ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ

ਹੈ। ਰੁਸਤਮ (ਸੁਪਰਾ) ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਵਧੀ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕਰਦਿਆਂ ਜਨਰਲ ਕਲਾਜ਼ਜ਼ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 9 ਅਤੇ 10 ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਿਆ ਹੈ। ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ ਕਰਦਿਆਂ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਰੁਸਤਮ(ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਚਗੰਤੀ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਅਨੁਪਾਤ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹੀ, ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ ਤੇ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਕਿ ਧਾਰਾ 167 (2) ਅਧੀਨ ਅਵਧੀ ਦੀ ਗਣਨਾ ਲਈ ਜਨਰਲ ਕਲਾਜ਼ਜ਼ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਜਿਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮਿਸਟਰ ਰਾਜੂ ਨੇ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਉਸ ਵਿੱਚ ਰਵੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ (ਸੁਪਰਾ) ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਿਰਫ ਰੁਸਤਮ (ਸੁਪਰਾ) ਦਾ ਅਨੁਸਰਣ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਜੋ ਮੌਜੂਦਾ ਵਿਚਾਰ ਉੱਤੇ ਅਸਰ ਪਾਵੇ।

29. ਧਾਰਾ 167 (2) ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਪਿੱਛੇ ਵਿਧਾਨਕ ਇਰਾਦੇ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਗ਼ ਰੱਖਦਿਆਂ, ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਵਿਸੋ (ਅ) ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪੂਰਾ ਕੋਡ ਹੋਣ ਕਾਰਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਚਗੰਤੀ (ਉੱਪਰ) ਵਿੱਚ ਵੀ ਸਪੱਸਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਰੁਸਤਮ (ਉੱਪਰ) ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਗਣਨਾ ਵਿਧੀ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਹੋਰ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਰੁਸਤਮ (ਉੱਪਰ) ਨੇ ਧਾਰਾ 167(2) ਦੀ ਪ੍ਰੋਵਿਸੋ (ਅ) ਅਧੀਨ ਨਿਰਧਾਰਿਤ 60/ 90 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਅਵਧੀ ਦੀ ਗਣਨਾ ਕਰਨ ਸਬੰਧੀ ਚਗੰਤੀ (ਉੱਪਰ) ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਬੰਧਨਯੋਗ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕੀਤਾ, ਇਹ ਇੱਕ ਪਰ ਇਨਕਰੀਅਮ ਫੈਸਲਾ ਹੈ।

30. ਬੰਧਨਯੋਗ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ, ਪਰ ਇਨਕਰੀਅਮ ਦਾ ਨਿਯਮ ਨਿਆਇਕ ਪੂਰਵਾਧਾਰ ਦੇ ਸਿਦ੍ਧਾਂਤ ਦਾ ਇੱਕ ਅਪਵਾਦ ਹੈ। ਸੱਚਮੁੱਚ, ਇਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਫੈਸਲਾ ਕਿਸੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਪੂਰਵਾਧਾਰ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਬੰਧਨਯੋਗ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਅਣਜਾਣਤਾ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਹੀ ਗਲਤ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਵਿਰੋਧੀ ਰਾਏਆਂ ਤੋਂ ਉਤਪੰਨ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨਾ ਪ੍ਰਾਸੰਗਿਕ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲੇ ਦੀ ਰਾਏ ਦੇ ਰੇਸ਼ੋ ਦੀਸੀਦੇਂਦੀ ਨੂੰ ਅਪਣਾਉਣ ਦੁਆਰਾ। ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਐਮ.ਐਨ. ਵੇਂਕਟਾਚਲੀਆ ਜੇ., ਏ.ਆਰ. ਅੰਤੁਲੇ ਬਨਾਮ ਆਰ.ਐਸ. ਨਾਇਕ [(1988) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 602] ਦੇ 7-ਜੱਜ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਕਿ:

“...ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਫੈਸਲਾ ਪਰ ਇਨਕਰੀਅਮ ਦੇ ਨਾਤੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਸਿਰਫ ਉਸ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਪੂਰਵਾਧਾਰ ਮੁੱਲ ਤੋਂ ਵਾਂਜਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਅਜਿਹਾ ਫੈਸਲਾ ਇੱਕ ਨਿਆਇਕ ਪੂਰਵਾਧਾਰ ਵਜੋਂ ਬੰਧਨਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਇੱਕ ਸਮਕਾਲੀ ਬੈਂਚ ਇਸ ਨਾਲ ਅਸਹਿਮਤ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਅਨੁਸਰਣ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਬੈਂਚ ਅਜਿਹੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਉਲਟ ਸਕਦੀ ਹੈ...”19SUPERSCRIPT

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇੱਕ ਸੰਵਿਧਾਨ ਬੈਂਚ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਹ ਫੈਸਲ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤੀ ਸੰਘ20 ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਸੰਦੀਪ ਕੁਮਾਰ ਬਾਫਨਾ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ21 ਦਾ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਲੈਂਦਿਆਂ ਪ੍ਰਾਸੰਗਿਕ ਤੌਰ ਤੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ: "...ਇੱਕ ਫੈਸਲਾ ਜਾਂ ਨਿਰਣਾ ਵੀ ਪਰ ਇਨਕਰੀਅਮ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇ ਇਸਦੇ ਰੇਸ਼ੋ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਸਮਕਾਲੀ ਜਾਂ ਵੱਡੀ ਬੈਂਚ ਦੇ ਪ੍ਰਨਾਉਂਸ ਕੀਤੇ ਨਿਰਣੇ ਨਾਲ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦਾ ਜਾਂ ਜੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀਆਂ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾਵਾਂ ਦੇ ਅਨੁਰੂਪ ਨਹੀਂ ਹੈ..."

31. ਉਪਰੋਕਤ ਤੋਂ ਇਹ ਤਰਕਸੰਗਤ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰੁਸਤਮ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਆਪਰੇਟਿਵ ਭਾਗ ਜੋ ਕਿ 60/90 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਗਣਨਾ ਦੇ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ, ਜਨਰਲ ਕਲਾਜ਼ਜ਼ ਐਕਟ, 1897 ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 9 ਅਤੇ 10 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਜਿੱਥੇ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਰਿਮਾਂਡ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਚਗੰਤੀ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਵਿਰੋਧੀ ਰਾਏ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕੀਤਾ, ਇਹ ਬੰਧਨਕਾਰੀ ਨਿਆਇਕ ਮਿਸਾਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਪਰ ਇਨਕਰੀਅਮ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

32. ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਰਿਮਾਂਡ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਕੇ 60/90 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਅਵਧੀ ਦੀ ਗਣਨਾ ਦਾ ਸਿਦਾਂਤ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਚਗੰਤੀ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਨੂੰ ਸਟੇਟ ਬਨਾਮ ਮੁਹੰਮਦ ਅਸ਼ਰਫ ਭਟ (ਸੁਪਰਾ), ਪ੍ਰਜਨਾ ਸਿੰਘ ਠਾਕੁਰ (ਸੁਪਰਾ), ਅਤੇ ਗੌਤਮ ਨਵਲਖਾ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਵੀ ਅਨੁਸਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

33. 3-ਜੱਜ ਬੈਂਚ ਵਿੱਚ ਐਮ. ਰਵੀਂਦਰਨ (ਸੁਪਰਾ), ਨੇ ਰੁਸਤਮ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿਜ਼. ਰਵੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ (ਸੁਪਰਾ) ਨੂੰ

ਅਨੁਸਰਿਆ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਰਿਮਾਂਡ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਰੁਸਤਮ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਗਣਨਾ ਪਰ ਇਨਕਰੀਅਮ ਹੈ, ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨੂੰ ਸਹੀ ਕਾਨੂੰਨ ਵਜੋਂ ਵਿਚਾਰਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਲਈ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਰਵੀਂਦਰਨ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਚਰਚਾ ਵਿੱਚ ਰੱਖੇ ਗਏ ਗਣਨਾ ਸਿਦਾਂਤ ਨੂੰ ਅਨੁਸਰਣ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਕਿ ਰੁਸਤਮ ਨੂੰ।

34. ਦੋਸ਼ੀ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਿਆਪ੍ਰਾਪਤ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਨੇ ਰੁਸਤਮ (ਸੁਪਰਾ) ਅਤੇ ਰਵੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਰੇਸ਼ੋ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਿੱਥੇ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਜਨਰਲ ਕਲਾਜ਼ਜ਼ ਐਕਟ, 1897 ਦੀ ਧਾਰਾ 9 ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਿਆ ਅਤੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਧਾਰਾ 9 ਦਾ ਕੁਝ ਮਹੱਤਵ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸਟੈਚਯੂਟ ਸੀਮਾਂਤਕਾਲ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਲੜੀ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸਮੇਂ ਦੀ ਅਵਧੀ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣਾ, ਫਿਰ ਵਿੱਚਾਰ ਵਿੱਚ ਆ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ "ਸਿਦਾਂਤ" ਉਸ ਸਮੇਂ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਅਵਧੀ ਨੂੰ ਸਟੈਚਯੂਟ ਜਾਂ ਨਿਯਮ ਦੁਆਰਾ ਸੀਮਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਜਿਸ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਅਤੇ ਅੰਤ ਦੋਵੇਂ ਹੋਣ; 'ਤੋਂ' ਸ਼ਬਦ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਭਾਵ ਖੋਲ੍ਹਣ ਵਾਲਾ ਦਿਨ ਜਿਸ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ ਅਤੇ, ਆਖਰੀ ਦਿਨ 'ਤੱਕ' ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਧਾਰਾ 9 ਦੀ ਲਾਗੂਤਾ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦਾ 'ਤੋਂ' ਇੱਕ ਅਵਧੀ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਹੈ 'ਤੋਂ' ਅਤੇ 'ਤੱਕ', ਭਾਵ ਜਦੋਂ ਅਵਧੀ ਨੂੰ ਟਰਮੀਨਸ ਕੁਓ ਅਤੇ ਟਰਮੀਨਸ ਐਡ ਕੁਏਮ ਦੁਆਰਾ ਨਿਸ਼ਾਨਜ਼ਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਜਨਰਲ ਕਲਾਜ਼ਜ਼ ਐਕਟ, 1897 ਦੀ ਧਾਰਾ 9 ਦੀ ਲਾਗੂਤਾ ਲਈ ਇਹ ਸਿਦਾਂਤ ਅਧੀਨ ਵਿਧੀ ਹੈ। ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 167 ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਵਿੱਚ, ਜਾਂਚ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਕੋਈ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਜਾਂ ਅੰਤ ਬਿੰਦੂ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਵਿੱਚ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਸਮਝਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਵਿੱਚ, ਧਾਰਾ 167 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਨਾਲ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੂੰ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਦਾ ਅਗਲਾ ਪੜਾਅ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸੇ ਸਮੇਂ, ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੂੰ ਵੀ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਦੇ 24 ਘੰਟਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਜਿਸ ਦਿਨ ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੂੰ ਰਿਮਾਂਡ ਤੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਧਾਰਾ 167 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਨਾਲ ਹਿਰਾਸਤ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਜਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਭੇਜਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵਿਰਾਮ/ਬ੍ਰੇਕ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਦੋਵਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਕੋਈ ਵਿਰਾਮ/ਬ੍ਰੇਕ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਧਾਰਾ 167 ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸੀਮਾਬੰਦੀ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਹ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ 'ਤੋਂ ਅਤੇ 'ਤੋਂ' ਸੀਮਾ ਦੀ ਮਿਆਦ ਵਿੱਚ ਫਿੱਟ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਕੋਈ ਸੀਮਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਾਂਚ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਅਤੇ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਲਈ। ਦ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੀ ਨਿਰੰਤਰਤਾ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਹੈ ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਅਤੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਹੋਰ ਨਹੀਂ ਲਈ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇਵੇਗਾ ਪੂਰੇ ਵਿੱਚ 15 ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪਰ ਜੇਕਰ ਉਹ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੈ ਤਾਂ ਕਾਫ਼ੀ ਆਧਾਰ ਹਨ ਮੌਜੂਦ ਹੈ, ਉਹ ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ 15 ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੀ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਨਾਲੋਂ। ਉਚਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਇੱਥੇ ਕੋਈ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਅੰਤ ਬਿੰਦੂ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਪੁਲਿਸ ਜਾਂ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਾਂਚ ਪੂਰੀ ਕਰੋ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਜਾਂਚ ਪੂਰੀ ਨਾ ਹੋਣ 'ਤੇ ਐੱਸ ਅਤੇ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ 60 ਜਾਂ 90 ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦਾਇਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ, ਡਿਫਾਲਟ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਪੁਲਿਸ ਕੋਲ ਹਿਰਾਸਤ ਦਾ ਅਗਲਾ ਸਮਾਂ ਰਿਮਾਂਡ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਹੈ, ਇੱਕ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਤੋਂ ਜਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰ. ਦੁਆਰਾ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦੀ ਮਿਆਦ ਰਿਮਾਂਡ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੇ ਦਿਨ ਤੋਂ ਹੀ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਚੱਲਦਾ ਹੈ। ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 167 ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਰਿਮਾਂਡ ਵਿੱਚ ਲਿਆਓ ਅਤੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੀ ਮਿਤੀ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਦੋਸ਼ੀ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਨਿਗ੍ਹਾ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਕੈਦ ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਆਰਾਮਦੇਹ ਢੰਗ ਨਾਲ, ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੂੰ ਇੱਕ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜੇਕਰ ਉਹ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੈ ਤਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਡਿਫਾਲਟ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜ਼ਮਾਨਤ ਬਾਂਡ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਅਜੇ ਵੀ ਜਾਰੀ ਰਹਿ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਜਨਰਲ ਸ ਕਲਾਜ਼ ਐਕਟ ਸੈਕਸ਼ਨ ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ 167. ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਰਿਮਾਂਡ ਆਰਡਰ ਦੀ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਵੀ ਨਤੀਜਾ ਨਿਕਲੇਗਾ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਦੀ ਨਿਰੰਤਰਤਾ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਬਰੇਕ ਵਿੱਚ ਜੋ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਧਾਰਾ 56 ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਸਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੀ ਮਿਤੀ 'ਤੇ ਅਤੇ ਨਿਰਧਾਰਤ 60/ ਤੱਕ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗੀ। 90 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ, ਧਾਰਾ 167 ਦੇ ਤਹਿਤ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਦੋਂ ਅਸੀਂ ਰਿਮਾਂਡ ਆਰਡਰ ਦੀ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਰਿਮਾਂਡ ਦੀ ਮਿਆਦ- ਕੋਈ ਨਿਸ਼ਚਿਤ 60 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਮੁਲਜ਼ਮ ਰਿਮਾਂਡ 'ਤੇ ਹੈ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਰਿਮਾਂਡ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਚਾਹੇ ਕੋਈ ਵੀ ਹੋਵੇ ਦਿਨ ਦਾ ਸਮਾਂ, ਜਦੋਂ ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ, ਹਰੇਕ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਕਰੇਗਾ ਹਿਰਾਸਤ ਦੀ ਇੱਕ

ਵੱਖਰੀ ਮਿਆਦ ਹੈ ਜੋ ਇੱਕ ਚਲਦੇ ਕਰਸਰ ਵਿੱਚ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ 59 ਦਿਨ ਅਤੇ 23 ਘੰਟੇ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੇ ਸਪੈਕਟ੍ਰਮ ਤੋਂ 59 ਦਿਨ ਅਤੇ 1 ਤੱਕ ਧਾਰਾ 167(2) ਦੇ ਪ੍ਰਾਵੀਸੋ ਏ(ii) ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਉਂਦੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਘੰਟਾ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ। ਕਿਸੇ ਮੁਲਜ਼ਮ ਲਈ ਰਿਮਾਂਡ ਦੀ ਸਹੀ ਮਿਆਦ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਅਦਾਲਤ ਅਤੇ ਰਿਮਾਂਡ ਦੇ ਹੁਕਮ 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ। ਇਹ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਚਗੰਤੀ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਜਨਰਲ ਕਲਾਜ਼ ਐਕਟ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੈ ਧਾਰਾ 167 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਤੱਕ, ਕਿਉਂਕਿ ਇੱਥੇ ਕੋਈ ਨਿਸ਼ਚਿਤ 'ਤੋਂ' ਮਿਆਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਰਿਮਾਂਡ, ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਤੱਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮਿਤੀ ਰਿਮਾਂਡ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਦੇ ਮੁੱਖ ਵਿਚਾਰ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ ਹੁਕਮ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਕਮੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ।

35. ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਏਐਸਜੀ ਨੇ ਇਕੋਨ22$_{SUPERSCRIPT}$ ਅਤੇ ਸਾਕੇਥ23$_{SUPERSCRIPT}$ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਰੱਖਦਿਆਂ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜਨਰਲ ਕਲੈਜ਼ਜ਼ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 9 ਧਾਰਾ 167 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਮਾਂ ਅਵਧੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਇੱਕ 'ਤੋਂ' ਅਤੇ 'ਤੱਕ' ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਹੋਵੇ, ਜਿਸ ਦੌਰਾਨ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਗਲਤ ਪਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਜਾਂਚ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਮਾਂ ਅਵਧੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਧਾਰਾ 167 ਅਧੀਨ ਨਿਰਧਾਰਤ 60/90 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਅਵਧੀ ਵਿੱਚ ਰਿਮਾਂਡ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਇਹ ਇੱਕ ਭਿੰਨ ਰਿਮਾਂਡ ਅਵਧੀ ਵਿੱਚ ਨਤੀਜਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸਹੀ 60/90 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਸਮਾਂ ਅਵਧੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਜਨਰਲ ਕਲੈਜ਼ਜ਼ ਐਕਟ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਨਾ ਕਰਨਾ।

36. ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 57 ਦੀ ਮੰਗ ਹੈ ਕਿ ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਦੇ 24 ਘੰਟਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 167(2) ਅਧੀਨ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਅਤੇ ਤੈਅ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਮੁਲਜ਼ਮ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਕਾਰਵਾਈ ਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ ਦਬਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਅਤੇ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਸੱਤਾ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦਾ ਵੱਖਰਾਪਣ, ਅੰਤਤਃ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੀ ਅਨੁਚਛੇਦ 21 ਅਤੇ 22(2) ਅਧੀਨ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹੈ। ਜੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਆਰਡਰ ਕੀਤੀ ਰਿਮਾਂਡ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇੱਕ ਮੁਲਜ਼ਮ ਭਾਵੇਂ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇ, ਉਹ 60/90 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਅਵਧੀ ਵਿੱਚ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਵੇਗਾ। ਰਿਮਾਂਡ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 56 ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਮੁਲਜ਼ਮ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਤੋਂ ਵੱਖਰੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਅਵਧੀ ਨੂੰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰਕ ਦੁਆਰਾ, ਭਾਵੇਂ ਮੁਲਜ਼ਮ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇ, ਇਹ ਨਾ ਤਾਂ ਧਾਰਾ 56 ਅਧੀਨ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 167(2) ਅਧੀਨ। ਇਸ ਨਾਲ ਇੱਕ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਾਨੂੰਨੀ ਖਾਲੀਪਨ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜੇ ਰਿਮਾਂਡ ਅਵਧੀ ਨੂੰ ਰਿਮਾਂਡ ਆਰਡਰ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਦਿਨ ਤੋਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਟਾਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹੋਰ, ਜੇ ਇੱਕ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇ, 01.01.2023 ਨੂੰ, ਤਾਂ, ਪੁਲਿਸ, ਨਿਆਇਕ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਸੇ ਦਿਨ ਤੋਂ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 167 ਅਨੁਸਾਰ, ਭਾਵੇਂ ਪੁਲਿਸ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਉਸੇ ਦਿਨ ਜਾਂਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰੇ ਜਾਂ ਨਾ ਕਰੇ। ਇਸ ਲਈ, ਜੇ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਰਿਮਾਂਡ ਆਰਡਰ ਦੇ ਦਿਨ ਹੀ ਇੱਕ ਮੁਲਜ਼ਮ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ, ਤਾਂ 60/90 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਅਵਧੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਖਤਮ ਹੋਣ 'ਤੇ, ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੂੰ ਡਿਫਾਲਟ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਨੂੰ ਉਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ਹੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 167 ਅਧੀਨ 60/90 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਅਵਧੀ ਵਿੱਚ ਰਿਮਾਂਡ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਨਾ, ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੂੰ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਦੇ ਵਿਧਾਇਕ ਇਰਾਦੇ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਹੋਵੇਗਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਢਿੱਲ ਹੈ।

ਰਾਕੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਪੌਲ ਬਨਾਮ ਅਸਾਮ ਦੀ ਰਾਜਸੀ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਤਿੰਨ-ਜੱਜ ਬੈਂਚ ਨੇ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਬਨਾਮ ਨਿਰਾਲਾ ਯਾਦਵ ਅਤੇ ਉਦੈ ਮੋਹਨਲਾਲ ਆਚਾਰਯ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀ ਰਾਜਸੀ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਅਨੁਪਾਤ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਦਿਆਂ ਦੇਖਿਆ ਕਿ 60/90 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਖਤਮ ਹੋਣ 'ਤੇ, ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਵੱਲੋਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਾਂਚ ਪੂਰੀ ਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਮੁਲਜ਼ਮ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਬੇਲ 'ਤੇ ਰਿਹਾਈ ਲਈ ਇੱਕ ਅਟੁੱਟ ਅਧਿਕਾਰ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੰਜੇ ਦੱਤ ਬਨਾਮ ਬੰਬਈ ਦੁਆਰਾ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਵਿੱਚ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿੱਥੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਜੇਕਰ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਖਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ "ਡਿਫਾਲਟ ਬੇਲ" ਲਈ ਅਧਿਕਾਰ ਅਟੁੱਟ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਪਰਿਪੱਕ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਜਿਹਾ ਅਧਿਕਾਰ ਅਭਿਯੋਜਨ ਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ ਰੋਕਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਿਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਰਾਜਸੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਤਿੰਨ-ਜੱਜ ਬੈਂਚ ਨੇ ਦੇਖਿਆ, ਕਿ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 167 (2) ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਪ੍ਰੋਵਿਜ਼ੋ ਅਧੀਨ ਡਿਫਾਲਟ ਬੇਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 21 ਅਧੀਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਿਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਉੱਥੇ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਇੱਕ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਤੱਕ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਮੁਲਜ਼ਮ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਵੱਲ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਦਿਆਂ, ਇਹ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੇ ਡਿਫਾਲਟ ਬੇਲ ਲਈ ਲਿਖਤੀ ਜਾਂ ਮੌਖਿਕ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਅਜਿਹੀ ਬੇਨਤੀ ਨਾਲ ਨਿਪਟਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨੀ ਲੋੜਾਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਦਿਆਂ, ਭਾਵ, ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਜਾਂ ਚਲਾਨ ਦਾਖਲ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਮਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਕੀ ਮੁਲਜ਼ਮ ਬੇਲ ਦੇਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੈ ਅਤੇ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਧਾਰਾ 167(2) ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਪ੍ਰੋਵਿਜ਼ੋ CrPC ਅਧੀਨ ਡਿਫਾਲਟ ਬੇਲ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਲਈ, ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਠੋਸ ਆਧਾਰ ਜਾਂ ਵਿਸਥਾਰਤ ਬੇਲ ਬੇਨਤੀ ਦਾਖਲ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਬੇਨਤੀ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਚੂੰਕਿ ਨਿਰਧਾਰਤ 60/90 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਖਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਉਹ ਬੇਲ ਲਈ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਅਟੁੱਟ ਅਧਿਕਾਰ ਮੁਲਜ਼ਮ ਵੱਲੋਂ ਬੇਲ ਦੇਣ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਖਲ ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ ਹਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਕਪਿਲ ਵਾਧਵਾਨ & ਅਨੁਸਾਰੀ ਆਦਿ. [ਇਰਸ਼ਾਦੀਸ਼ ਰਾਕੇਸ਼ ਰੌਏ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ.]

39. ਐਸ. ਕਾਸੀ ਬਨਾਮ ਰਾਜ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਲਿਮਿਟੇਸ਼ਨ ਐਕਟ ਦੀ ਸੈਕਸ਼ਨ 167 (2) ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਤੇ ਲਾਗੂਤਾ, ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ, ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਸ਼ਨ ਦੇ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਖਲ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਦਿਆਂ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੀ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਕੋਵਿਡ-19 ਮਹਾਮਾਰੀ ਦੇ ਚਲਦੇ ਲਿਮਿਟੇਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਨੂੰ ਢਿੱਲ ਦੇਣਾ, ਰਾਜ ਜਾਂ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀਆਂ ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਦੀ ਅਵਧੀ ਦੀ ਗਣਨਾ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਢਿੱਲ ਨਹੀਂ ਦੇਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਵਾਧੂ ਕੈਦ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਦੇਵੇਗਾ- ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣਾ।

40. ਇੱਕ ਦੰਡਾਤਮਕ ਸਟੈਚਿਊਟ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਵਿੱਚ ਅਸਪਸ਼ਟਤਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਚਾਹੇ ਅਸਲ ਜਾਂ ਮਾਨਿਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਸੈਕਸ਼ਨ 167(2) ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਵਿਧਾਨਕ ਇਰਾਦੇ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ, ਅਸਪਸ਼ਟਤਾ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਹੱਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾਅ 'ਤੇ ਹੈ। ਇਹ ਰਾਏ ਐਮ. ਰਵੀਂਦਰਨ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ:

"ਜਦੋਂ ਵੀ ਕਿਸੇ ਦੰਡਾਤਮਕ ਸਟੈਚਿਊਟ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅਸਪਸ਼ਟਤਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਵਿਆਖਿਆ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਅਤੇ ਰਾਜ ਵਿਚਕਾਰ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਅਸੰਤੁਲਨ ਹਰ ਥਾਂ ਮੌਜੂਦ ਹੈ।"

41. ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਰਾਕੇਸ਼ ਪੌਲ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਇੱਕ ਤਿੰਨ-ਜੱਜ ਬੈਂਚ ਨੇ, ਸੈਕਸ਼ਨ 167 ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜਿੱਥੇ, ਸਟੈਚਿਊਟ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ 'ਤੇ, ਦੋ ਵਿਚਾਰ ਸੰਭਵ ਹਨ, ਤਾਂ ਉਹ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਜੋ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨੂੰ ਘਟਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਨੂੰ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਚੂੰਕਿ ਅਨੁਚਛੇਦ 21 ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਉਸ ਵਿਆਖਿਆ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਝੁਕਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਦੀ ਅਤੇ ਰਾਖੀ ਕਰਦੀ ਹੈ।30 ਇਹ ਵਿਆਖਿਆ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਦੁਆਰਾ ਵੀ ਸਮਰਥਿਤ ਹੈ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਕਾਨੂੰਨ ਤਰਕਸ਼ੀਲ, ਨੈਤਿਕ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਟੈਚਿਊਟਰੀ ਕਾਨੂੰਨ ਤੋਂ ਉੱਚਾ ਹੈ।31 ਇਸ ਲਈ, ਕੋਈ ਵੀ ਸਟੈਚਿਊਟਰੀ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ, ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਰੂਪ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਹੋਰ, ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਪ੍ਰੋਵਿਸੋ ਤੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 167 (2) ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਗੌਤਮ ਨਵਲਖਾ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ, ਡਿਫਾਲਟ ਬੇਲ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਇੱਕ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਰਿਮਾਂਡ ਆਦੇਸ਼ ਯਾਂਤਰਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਕਮੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਨਾਲ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਹੇਬੀਅਸ ਕੋਰਪਸ ਦੀ ਰਿਟ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗੀ।

42. 60/90 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਸੀਮਾ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਜੋ ਰਾਜ ਏਜੰਸੀਆਂ ਨੂੰ 15-ਦਿਨ ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਹਿਰਾਸਤ ਤੋਂ

ਪਰੇ ਗੰਭੀਰ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਰਾਜ ਨਿਰਧਾਰਿਤ 60/90 ਦਿਨ ਦੀ ਅਵਧੀ ਵਿੱਚ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਜਾਂ ਅਨੁਪੂਰਕ ਰਿਮਾਂਡ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਦਾਖਲ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਧਿਕਾਰਾਂ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸੰਤੁਲਨ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਹਾਇਤਾ ਦੇ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤਕ ਕੈਦ ਨੂੰ ਰੋਕਣਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਰਿਮਾਂਡ ਦੀ ਅਵਧੀ ਖਤਮ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੂੰ ਡਿਫਾਲਟ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਾ ਅਟੁੱਟ ਅਧਿਕਾਰ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨਿਸਚਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਾਪੇਕਸ਼ ਅਤੇ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਹੈ। ਸਮਾਜਿਕ ਸੈਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਸੰਪੂਰਣ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਇਸ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਸਹੂਲਤ ਦੇਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤਕ ਕੈਦ ਨੂੰ ਹੌਸਲਾ ਨਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਹੋਰ, ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦੀ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲਗੀ ਨਾਲ ਡਿਫਾਲਟ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਅਤੇ ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੂੰ ਡਿਫਾਲਟ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਜਾਰੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

43. ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ 'ਤੇ ਛੂਹ ਰੱਖਣ ਵਾਲੀ ਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਨੀਂਹ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਸਟਿਸ ਫਜ਼ਲ ਅਲੀ ਦੀ ਵਿਰੋਧੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ ਸਮਝਾਈ ਗਈ ਸੀ ਏ.ਕੇ. ਗੋਪਾਲਨ32SUPERSCRIPT- ਜਿੱਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਅੰਤਰ-ਸੰਚਾਲਨਸ਼ੀਲਤਾ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਘੱਟਗਿਣਤੀ ਵਿਚਾਰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਆਰ.ਸੀ. ਕੂਪਰ33SUPERSCRIPT ਅਤੇ ਮਨੇਕਾ ਗਾਂਧੀ.34SUPERSCRIPT ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਬਹੁਮਤ ਦੀ ਰਾਏ ਬਣ ਗਿਆ। ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਵੱਖਰੇ ਅਤੇ ਅਲੱਗ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਬਲਕਿ ਆਜ਼ਾਦੀ ਅਤੇ ਸਵਤੰਤਰਤਾ ਦੇ ਇੱਕ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਜਾਲ ਨੂੰ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਕੋਈ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਜੋ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨੂੰ ਛੀਨਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਨਿਆਂਪੂਰਣ, ਉਚਿਤ ਅਤੇ ਵਾਜਬ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਧੀਨ ਲੇਖਾਂ 14, 19 ਅਤੇ 21 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੱਸੇ ਗਏ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਸਮੂਹਿਕ ਸੰਚਾਲਨ ਦੀ ਕਸੌਟੀ 'ਤੇ ਖਰਾ ਉਤਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕੋਈ

31SUPERSCRIPT ਵੀ. ਐਮ. ਬਾਚਲ, ਦ ਇੰਡੀਅਨ ਜਰਨਲ ਆਫ ਪੌਲਿਟੀਕਲ ਸਾਇੰਸ, ਵੌਲ. 25, ਨੰ. 3/4, ਕਾਨਫਰੰਸ ਨੰਬਰ ਫਾਰ XXVI ਇੰਡੀਅਨ ਪੌਲਿਟੀਕਲ ਸਾਇੰਸ ਕਾਨਫਰੰਸ 1964: ਅੰਨਾਮਲਾਈਨਾਗਰ (ਜੁਲਾਈ—ਸਤੰਬਰ—ਦਸੰਬਰ, 1964), ਪੰਨੇ 231-240

32SUPERSCRIPTਏ.ਕੇ. ਗੋਪਾਲਨ ਬਨਾਮ ਮਦਰਾਸ ਦੀ ਰਾਜ, ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1950 ਐਸ.ਸੀ. 27, 1950 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 88; ਪੰਨਾ 297, ਪੈਰਾ 131. ਜਸਟਿਸ ਫਜ਼ਲ ਅਲੀ ਨੇ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਲਈ ਇੱਕ ਅਣਜਾਣ ਧਾਰਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

33SUPERSCRIPTਰੁਸਤਮ ਕਾਵਸਜੀ ਕੂਪਰ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ (1970) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 248, ਪੈਰਾ-1,4 ਅਤੇ 5

34ਮਨੇਕਾ ਗਾਂਧੀ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1978 ਐਸ.ਸੀ. 597 ਪੈਰਾ 216, 218 ਤੋਂ 227 (ਪ੍ਰਤੀ ਐਚ. ਬੇਗ ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ), ਪੈਰਾ 47 ਅਤੇ 56 (ਪ੍ਰਤੀ ਚੰਦਰਚੂੜ ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ) ਵਿਆਖਿਆ, ਸੈਕਸ਼ਨ 167 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਖਾਕੇ ਨੂੰ ਉਚਿਤਤਾ, ਨਿਆਂਪੂਰਣਤਾ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਅਟੁੱਟਤਾ ਦੇ ਮਾਪਦੰਡਾਂ 'ਤੇ ਮਾਪਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਹੋਰ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕੇਸਵਨੰਦ ਭਾਰਤੀ ਵਿੱਚ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਮੁੱਖ ਨਿਆਂਕਾ ਸਿੱਕਰੀ ਦੇ ਮਾਧਿਅਮ ਨਾਲ ਬੋਲਦਿਆਂ, ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਕਿ, ਭਾਰਤ ਨੇ ਯੂਨੀਵਰਸਲ ਡਿਕਲੇਰੇਸ਼ਨ ਆਫ ਹਿਊਮਨ ਰਾਈਟਸ (1948) ਨੂੰ ਮੰਨਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਮੰਡੇਟ ਲੇਖ 51, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਅਲੰਘਣੀਯ ਵਜੋਂ ਵਿਚਾਰਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰੇਗਾ, ਅਤੇ ਇਹ ਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਵਿਆਖਿਆ ਨੂੰ ਅਗਵਾਈ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

44. ਇਸ ਪੜਾਅ ਤੇ, ਅਸੀਂ ਜਸਟਿਸ ਲੂਈਸ ਡੀ. ਬ੍ਰਾਂਡਾਈਸ ਦੀ ਓਲਮਸਟੈਡ ਬਨਾਮ ਯੂ.ਐਸ. ਵਿਚ ਵਿਰੋਧੀ ਰਾਏ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਕੇ ਲਾਭ ਉਠਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ 1920 ਦੇ ਦਹਾਕੇ ਦੇ ਨਿਜੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿਚ, ਇੱਕ ਸਦੀ ਬਾਅਦ ਵੀ ਸੱਚ ਲੱਗਦੇ ਹਨ। ਜਸਟਿਸ ਬ੍ਰਾਂਡਾਈਸ ਨੇ ਮੁਸ਼ਾਹਦਾ ਕੀਤਾ:

“ਤਜਰਬਾ ਸਾਨੂੰ ਸਿਖਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਮਕਸਦ ਭਲਾਈ ਦੇ ਹੋਣ ਤਾਂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਚੌਕਸ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਆਜ਼ਾਦੀ ਨੂੰ ਜਨਮਜਾਤ ਹੱਕ ਸਮਝਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਬੁਰੇ-ਮਨੋਰਥ ਵਾਲੇ ਰਾਜਾਂ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੀ ਆਜ਼ਾਦੀ 'ਤੇ ਹਮਲੇ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਸਵਾਭਾਵਿਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਤਰਕ ਹਨ। ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਸਭ

ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਖਤਰੇ ਸਮਝ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਭਲਾਈ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਪਰ ਉਤਸ਼ਾਹ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਚੁਪਚਾਪ ਅਤਿਕ੍ਰਮਣ ਵਿਚ ਲੁਕੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।"

45. ਉਪਰੋਕਤ ਪੈਰਾ ਨੂੰ ਜਸਟਿਸ ਐੱਚ.ਆਰ. ਖੰਨਾ ਨੇ ਏ.ਡੀ.ਐੱਮ. ਜਬਲਪੁਰ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਵਿਰੋਧੀ ਰਾਏ ਵਿਚ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਾਲ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਹ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਡਿਫਾਲਟ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਾ ਸਵਾਲ ਨਿਜੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਅਤੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 21 ਨਾਲ ਅਟੂਟ ਰੂਪ ਵਿਚ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜਸਟਿਸ ਖੰਨਾ ਦੇ ਘੱਟਗਿਣਤੀ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਕੇ.ਐੱਸ. ਪੁੱਟਾਸਵਾਮੀ ਵਿਚ ਨਿਜਤਾ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿਚ ਜਸਟਿਸ ਡੀ.ਵਾਈ. ਚੰਦ੍ਰਚੂੜ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਰਾਏ ਵਿਚ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਮਿਲੀ, ਜਿਥੇ ਸਿੱਖਿਆ ਜੱਜ ਨੇ ਰਾਏ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 21 ਦੀ ਗੈਰ-ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿਚ ਵੀ, ਰਾਜ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜਾਂ ਨਿਜੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਬਿਨਾਂ ਵੰਚਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ; ਇਹ ਮੌਲਿਕ ਧਾਰਣਾ ਅਤੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਮਾਨਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਤਰਕਸੰਗਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਇਹ ਨਿਸਕਰਸ਼ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਅਤੇ ਨਿਜੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਬੇਮੇਲ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਅਧਿਕਾਰ ਇੱਕ ਗੌਰਵਮਈ ਮਨੁੱਖੀ ਅਸਤਿਤਵ ਤੋਂ ਵੱਖਰੇ ਨਹੀਂ ਹਨ।

46. 'ਕੁਦਰਤੀ ਆਜ਼ਾਦੀ' ਬਾਰੇ ਲਿਖਦਿਆਂ, ਵਿਲੀਅਮ ਬਲੈਕਸਟੋਨ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ, 1965 ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਮੁਕੰਮਲ ਅਧਿਕਾਰ ਦੱਸਿਆ ਜੋ ਕਿ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਅਟੱਲ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਵਿਅਕਤੀ ਵਿੱਚ ਨਿਵੇਸ਼ਿਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਇੱਕ ਅਲੁਪਣੀਯ ਅਤੇ ਅਟੱਲ ਅਧਿਕਾਰ ਵਜੋਂ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ।

47. ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਗਰਿਮਾ ਅਤੇ ਵਿਅਕਤੀਤਵ ਦੇ ਅਲੁਪਣੀਯ ਅਧਿਕਾਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਹੈ। ਗਰਿਮਾ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਸਾਡੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਚਾਰ-ਵਿਮਰਸ਼ ਦਾ ਕੇਂਦਰੀ ਅੰਗ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਪ੍ਰਸਤਾਵਨਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ, 'ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਗਰਿਮਾ ਨੂੰ ਬਣਾਏ ਰੱਖਣ' ਦੀ ਗਾਰੰਟੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਸਕੀਮ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ, ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਸਮੇਤ, ਇੱਕ ਖਾਸ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਨ ਹਨ- ਜੋ ਕਿ ਆਪਣੀ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਗਰਿਮਾ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਇਹੀ ਪ੍ਰਸਤਾਵਨਾ ਵਿਦਵਾਨ ਹੈਨਾ ਅਰੇਂਡਟ ਦੁਆਰਾ ਵੀ ਸਮਰਥਿਤ ਹੈ। ਅਰੇਂਡਟ ਅਨੁਸਾਰ, ਗਰਿਮਾ ਵਿੱਚ 'ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ' ਅਤੇ 'ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਸੰਗਠਿਤ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਸਮਾਨ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ' ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਦੀਆਂ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਮਨੁੱਖੀ ਗਰਿਮਾ ਅਤੇ ਸਮਾਨਤਾ ਦੇ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦ ਵਜੋਂ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਯੂ.ਐਸ. ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਮੁੰਨ ਬਨਾਮ ਇਲੀਨੋਇਸ, ਨੇ 14ਵੇਂ ਸੋਧ ਨੂੰ ਯੂ.ਐਸ. ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਸਮਝਾਇਆ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ, "ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਦੁਆਰਾ, ਸਿਰਫ ਸਰੀਰਕ ਬੰਧਨਾਂ ਜਾਂ ਜੇਲ੍ਹ ਦੀਆਂ ਹੱਦਾਂ ਤੋਂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੁਝ ਮਤਲਬ ਹੈ। ਇਹ ਉਸ ਥਾਂ 'ਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਕੋਈ ਚੁਣੇ, ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰੇ, ਜੋ ਹੋਰਾਂ ਦੇ ਸਮਾਨ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਅਸੰਗਤ ਨਾ ਹੋਵੇ, … ਜੋ ਕਿ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉੱਚਤਮ ਆਨੰਦ ਦੇਣ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਉਪਯੁਕਤ ਬੁਲਾਰੇ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਪਿੱਛਾ ਕਰਨਾ ਹੈ।" ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ, ਅਨੁਚਛੇਦ 21 ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਅਪਣਾਏ ਗਏ, ਤਾਂ ਜੋ ਅਨੁਚਛੇਦ 21 ਅਧੀਨ ਜੀਵਨ ਦਾ ਮਤਲਬ, ਸਿਰਫ ਪਸ਼ੂ ਅਸਤਿਤਵ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਇੱਕ ਗਰਿਮਾਪੂਰਨ ਅਸਤਿਤਵ ਹੈ।

48. ਹੁਣ ਆਓ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਏਐਸਜੀ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤਰਕ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰੀਏ, ਜੇਕਰ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਦਿੱਤੇ ਦਿਨ, ਕਹੋ, 01.01.2023, ਰਾਤ 11:50 ਵਜੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਜਨਰਲ ਕਲੋਜ਼ਜ਼ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 9 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ, ਤਾਂ ਉਸ ਦਿਨ ਦੇ ਕੁਝ ਮਿੰਟਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਰਿਮਾਂਡ ਅਵਧੀ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਪੂਰੇ ਦਿਨ ਵਜੋਂ ਗਿਣਿਆ ਜਾਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਪੁਲਿਸ ਲਈ ਹਿਰਾਸਤੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਸਿਰਫ ਦਸ ਮਿੰਟ ਜਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਘੱਟ ਸਮਾਂ ਉਪਲਬਧ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ 'ਤੇ ਗੌਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਤ 11:50 ਵਜੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਪੇਸ਼ੀ, ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਧਾਰਾ 57 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਅਧੀਨ ਤਜਵੀਜ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ 24 ਘੰਟੇ ਦੀ ਅਵਧੀ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਨਾਲ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਬੰਧਿਤ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਧਾਰਾ 167(2) ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ (ਅ) ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਥਿਤੀ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਤਿਵਾਦੀ ਉਦਾਹਰਣ ਨਾਲ, ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਹੱਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਹਾ ਗਿਆ, ਜਦੋਂ ਰਿਮਾਂਡ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਦਿਨ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 167(2) ਅਧੀਨ ਨਿਰਧਾਰਤ ਅਵਧੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਸਰਕ ਉਸੇ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰੇਗਾ ਧਾਰਾ 57 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਤੁਰੰਤ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣਾ। ਝੁਕਾਅ 60 ਦਿਨ ਘਟਾ ਕੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਨਿੱਜੀ

ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਵੱਲ 59 ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਮਿਆਦ, ਅਤੇ ਕੁਝ ਘੰਟਿਆਂ, 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ ਧਾਰਾ 22(2) ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਆਰਟੀਕਲ 21. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਦੋਸ਼ੀ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਕੋਡ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਨਿੱਜੀ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਅਤੇ ਮਾਣ ਦੇ ਅਟੱਲ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਨਾਲ ਇਕਸਾਰ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿਵੇਂ ਉੱਪਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

49. ਹੁਣ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਜੌਨ ਲੌਕ ਵੱਲ ਮੁੜਦੇ ਹੋਏ, ਜਿਸਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨਾਲ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਹੋਈ ਸੀ,45SUPERSCRIPT ਅਸੀਂ ਇਸ ਹਵਾਲੇ ਨੂੰ ਉਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜੋ ਨਿਆਂ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਉਹ ਕਾਨੂੰਨ ਹਨ, ਜੋ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ। ਇਹ ਗੰਭੀਰ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਸੀਮਿਤ ਹਿਰਾਸਤ ਲਈ ਸਮਾਜਿਕ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਉਸ ਵਿਆਖਿਆ ਨੂੰ ਅਪਣਾਇਆ ਹੈ ਜਿਥੇ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਨੂੰ ਸਮਝੌਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਵੱਡੇ ਪੈਮਾਨੇ ਉੱਤੇ, ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਅਣਉਚਿਤ ਹਿਰਾਸਤ ਨੂੰ ਟਾਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਦਾਲਤ ਵਜੋਂ, ਇੱਕ ਵਾਰ ਕੋਡ ਦੀਆਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਹੋ ਜਾਣ ਉੱਤੇ, ਅਸੀਂ ਕਾਨੂੰਨ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਅਤੇ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਹਿਰਾਸਤ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਅਤੇ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਲਈ ਬੱਧਿਆ ਹਾਂ।

50. ਚੂੰਕਿ ਸੈਕਸ਼ਨ 167 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਅਤੇ ਵੇਰਵਿਆਂ ਵਿੱਚ ਖਾਲੀ ਸਥਾਨ ਮੌਜੂਦ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਵਿਆਖਿਆ ਦੀ ਚੋਣ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜੋ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਦੋਸ਼ੀ ਇੱਥੇ 14.05.2020 ਨੂੰ ਰਿਮਾਂਡ ਉੱਤੇ ਭੇਜੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ, ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ 12.07.2020 (ਭਾਵ, ਸੱਠਵਾਂ ਦਿਨ) ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਂ ਉਸ ਦਿਨ ਤੱਕ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ। ਪਰ ਇਹ ਸਿਰਫ

ਲੌਕ ਦੀ, ਦ ਸੈਕੰਡ ਟ੍ਰੀਟੀਜ਼ ਆਫ ਗਵਰਨਮੈਂਟ ਵਿੱਚ, ਤਰਕ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰਵਭੌਮਤਾ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਵਸਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਸੰਧੀ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਜਾਇਜ਼ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਕੁਦਰਤ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਂਦਾ ਹੈ।

13.07.2020 ਜੋ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਦਾ 61ਵਾਂ ਦਿਨ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ 13.07.2020 ਨੂੰ ਅੱਧੀ ਰਾਤ, 12:00 ਵਜੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਡਿਫਾਲਟ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਸੇ ਦਿਨ, ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਸਵੇਰੇ 8:53 ਵਜੇ ਆਪਣੀ ਡਿਫਾਲਟ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀਆਂ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀਆਂ। ਈ.ਡੀ. ਨੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ, ਦਿਨ ਵਿੱਚ 11:15 ਵਜੇ, ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਡਿਫਾਲਟ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀਆਂ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਰਵੀਂਦਰਨ(ਸੁਪਰਾ) ਅਤੇ ਬਿਕਰਮਜੀਤ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ, ਜਿਸ ਨੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਬੈਂਚ ਵਿੱਚ ਸੰਜੇ ਦੱਤ(ਸੁਪਰਾ) ਦਾ ਅਨੁਸਰਣ ਕੀਤਾ, ਇਹ ਸਹੀ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਜੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ/ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੇ ਅਟੁੱਟ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਡਿਫਾਲਟ ਜ਼ਮਾਨਤ ਲਈ ਵਰਤਿਆ, ਤਾਂ ਅਜਿਹਾ ਅਧਿਕਾਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਜਿਹੀ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਫਾਇਲਿੰਗ ਨਾਲ ਨਿਰਾਸ਼ ਜਾਂ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ ਅਸੀਂ ਐਲਾਨ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਧਾਰਾ 167 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਅਧੀਨ ਨਿਰਧਾਰਤ 60/90 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਰਿਮਾਂਡ ਅਵਧੀ ਨੂੰ ਉਸ ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ ਗਿਣਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਰਿਮਾਂਡ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਰਿਮਾਂਡ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਦਿਨ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਨੋਟਿਸ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਰਿਮਾਂਡ ਦੀ ਅਵਧੀ ਅਧਿਕਾਰਤ 60/90 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਅਵਧੀ ਤੋਂ ਪਰੇ ਵਧ ਜਾਵੇਗੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਧਾਰਾ 167 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਅਵਧੀ ਤੋਂ ਪਰੇ ਅਣਅਧਿਕਾਰਤ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਥੇ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ/ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ 61ਵੇਂ/91ਵੇਂ ਦਿਨ ਜਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਸਾਡੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਅਨੁਸਾਰ ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੂੰ ਡਿਫਾਲਟ ਜ਼ਮਾਨਤ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਜਿਸ ਪਲ ਨਿਰਧਾਰਤ 60/90 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਰਿਮਾਂਡ ਅਵਧੀ ਖਤਮ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਡਿਫਾਲਟ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਾ ਅਟੁੱਟ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

51.ਉਪਰੋਕਤ ਚਰਚਾ ਅਤੇ ਰਾਏ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਧਾਰਾ 167(2) ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ ਉਪਬੰਧ (ਅ) (ਦੂਜਾ) ਦੀ ਲਾਗੂਤਾ ਲਾਗੂ ਕਰਦਿਆਂ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਡਿਫਾਲਟ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਅਸੀਂ 20.08.2020 ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਬੰਬਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਿੱਖਿਆ ਨਿਆਂਕ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਪੀਲਾਂ ਤੋਂ ਉਤਪੰਨ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਲੰਬਿਤ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਉਚਿਤ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਨਿਪਟਾਇਆ ਜਾਣਾ ਹੈ।

ਨਿਧੀ ਜੈਨ
(ਸਹਾਇਤਾ ਕੀਤੀ : ਤਮਨਾ, ਐਲ.ਸੀ.ਆਰ.ਏ.)

ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Vasu Gupta
Advocate